

до докибу
[Signature]

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет
Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

студентки Белькової Дар'ї Олександрівни *[Signature]*
(ІПБ)
академічної групи 072-18ск-1
(шифр)
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)
освітньо-професійної програми: «Фінанси, банківська справа та страхування»
на тему: «Планування оборотних активів та оцінка їх використання (на прикладі ТОВ НВП «Призма»)»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Замковий О.І	80	<i>добре</i>	<i>[Signature]</i>
Рецензент	Белькова В.М.	84	<i>добре</i>	<i>[Signature]</i>
Нормоконтролер	Доценко О.Ю.	75	<i>добре</i>	<i>[Signature]</i>

РЕФЕРАТ

Белькова Д.О. «Планування оборотних активів та оцінка їх використання (на прикладі ТОВ НВП "Призма")».- Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра за напрямом підготовки 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», 2021.

Метою дипломної роботи є дослідження економічної сутності джерел формування оборотних активів на прикладі ТОВ НВП "Призма", розгляд особливостей обліку та використання оборотних коштів підприємства та розробка рекомендацій по вдосконаленню використання оборотних ресурсів підприємства.

У першому розділі розглянуто сутність, склад і структуру оборотних активів, методології класифікації та методика аналізу джерел їх формування, крім того висвітлено теоретичні підходи щодо визначення ефективності використання оборотних активів на підприємстві.

У другому розділі приводяться основні відомості про досліджуване підприємство, а також був проведений аналіз його фінансового стану, зокрема: представлена організаційно-економічна характеристика ТОВ НВП «Призма», надана структура активів та пасивів даного підприємства за чотири роки, проаналізовано ефективність використання оборотних активів на прикладі ТОВ НВП «Призма», здійснено аналіз джерел їх формування та фінансування, проведено аналіз ліквідності балансу підприємства.

Після аналізу фінансового стану підприємства ТОВ НВП «Призма» та визначення його слабких місць, у третьому розділі представлені рекомендаційні методи для покращення діяльності підприємства.

ОБОРОТНІ АКТИВИ, ОБОРОТНІСТЬ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ,
ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ, ЛІКВІДНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА.

ABSTRACT

Bielkova D.O. "Planning current assets and evaluation of their use (in terms of SPE Prizma ltd)". – Manuscript.

Qualification work for obtaining an educational qualification level for a bachelor's degree in the field of preparation 072 "Finance, Banking and Insurance" - Dnipro University of Technology, Dnipro", 2021.

The purpose of the thesis is to study the economic essence of sources of formation of current assets on the example of SPE Prizma ltd, to consider the features of accounting and use of working capital of the enterprise and to develop recommendations for improving the use of working resources of the enterprise.

In the first chapter, the essence, composition and structure of current assets, classification methodologies and methods of analyzing the sources of their formation are considered, in addition, theoretical approaches to determining the efficiency of using current assets in an enterprise are highlighted.

The second chapter provides basic information about the studied enterprise, as well as an analysis of its financial condition, in particular: the organizational and economic characteristics of SPE Prizma ltd are presented, the structure of assets and liabilities of this enterprise for four years is provided, the efficiency of using current assets is analyzed on the example of SPE Prizma ltd, the sources of their formation and financing are analyzed, and the liquidity of the enterprise's balance sheet is analyzed.

After analyzing the financial condition of the enterprise of SPE Prizma ltd and identifying its weaknesses, the third section presents recommended methods for improving the company's performance.

CURRENT ASSETS, TURNOVER OF CURRENT ASSETS, ECONOMIC ANALYSIS, LIQUIDITY OF THE ENTERPRISE.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	12
1.1. Сутність, склад і структура оборотних активів.....	12
1.2. Методологія класифікації і принципи організації оборотних активів.....	15
1.3. Методика аналізу джерел формування оборотних активів	17
1.4. Визначення наявності і ефективності використання оборотних активів	18
Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	29
2.1. Організаційно – економічна характеристика ТОВ НВП «Призма»	29
2.2. Аналіз підходів до формування та фінансування оборотних активів ТОВ НВП «Призма»	38
2.3. Характеристика та оцінка основних економічних показників діяльності ТОВ НВП «Призма»	43
Висновки до розділу 2	49
РОЗДІЛ 3. ПЛАНУВАННЯ ЗАХОДІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ НВП «ПРИЗМА».....	51
3.1. Використання логістичного підходу до управління запасами.....	51
3.2. Прискорення оборотності дебіторської заборгованості ТОВ НВП «Призма» за допомогою використання різних видів знижок.....	57
3.3. Визначення планових показників потреби в оборотних активах та їх нормування.....	63
3.4. Визначення динаміка показників ефективності використання оборотних активів через трендовий аналіз.....	73
Висновки до розділу 3	85
ВИСНОВКИ	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:	91
ДОДАТКИ	99

ВСТУП

Оборотні активи є однією зі складових частин майна підприємства. Стан і ефективність їхнього використання - одне з головних умов успішної діяльності підприємства. Розвиток ринкових відносин визначає нові умови їхньої організації. Висока інфляція, неплатежі й інші кризові явища змушують підприємства змінювати свою політику стосовно оборотних коштів, шукати нові джерела поповнення, вивчати проблему ефективності їхнього використання.

Однією з умов безперервності виробництва є постійне поновлення його матеріальної основи - засобів виробництва. У свою чергу, це визначає безперервність руху самих засобів виробництва, який відбувається у виді їхнього кругообігу.

Кругообіг фондів підприємства починається з авансування вартості в грошовій формі на придбання сировини, матеріалів, палива й інших засобів виробництва - перша стадія кругообігу. У результаті кошти приймають форму виробничих запасів, виражаючи перехід зі сфери обігу в сферу виробництва. Вартість при цьому не витрачається, а авансується, тому що після завершення кругообігу вона повертається. Завершенням першої стадії переривається товарний оборот, але не кругообіг.

Друга стадія кругообігу відбувається в процесі виробництва, де робоча сила здійснює продуктивне споживання засобів виробництва, створюючи новий продукт, що несе в собі перенесену і знову створену вартість. Авансована вартість знову змінює свою форму - із продуктивної вона переходить у товарну.

Третя стадія кругообігу полягає в реалізації виробленої готової продукції (робіт, послуг) і одержанні коштів. На цій стадії оборотні кошти знову переходять зі сфери виробництва в сферу обігу. Перерваний товарний оборот відновлюється, і вартість з товарної форми переходить у грошову. Різниця між сумою коштів, витрачених на виготовлення і реалізацію продукції (робіт, послуг) і отриманих від реалізації виробленої продукції (робіт, послуг), складає грошові нагромадження підприємства.

Закінчивши один кругообіг, оборотні кошти вступають у новий, тим самим здійснюється їх беззупинний оборот. Саме постійний рух оборотних коштів є основою безперебійного процесу виробництва і обігу.

Актуальність теми. Аналіз кругообігу фондів підприємства показує, що вартість, яка авансується не тільки послідовно приймає різні форми, але і постійно у визначених розмірах перебуває в цих формах. Іншими словами, вартість, що авансується, на кожен даний момент кругообігу різними частинами одночасно знаходиться в грошовій, продуктивній та товарній формах.

Кругообіг фондів підприємства може здійснюватися тільки при наявності визначеної авансуємої вартості в грошовій формі. Вступаючи в кругообіг, вона вже не залишає його, послідовно змінюючи свої функціональні форми. Зазначена вартість у грошовій формі являє собою оборотні кошти підприємства [4].

Оборотні кошти виступають насамперед як вартісна категорія. Вони в буквальному значенні не є матеріальними цінностями, тому що з них не можна робити готову продукцію. Будучи ж вартістю в грошовій формі, оборотні кошти вже в процесі кругообігу приймають форму виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції. У відмінності від товарно-матеріальних цінностей оборотні активи не витрачаються, не споживаються, а авансуються, повертаючись після закінчення одного кругообігу і вступаючи в наступний [2].

Момент авансування являє собою одну з істотних і відмітних рис оборотних коштів, тому що він відіграє важливу роль у встановленні їхніх економічних границь. Тимчасовим критерієм для авансування оборотних коштів повинен бути не квартальний чи річний обсяг фондів, а один кругообіг, після якого вони відшкодовуються і вступають у наступний.

Вивчення сутності оборотних коштів припускає розгляд оборотних фондів і фондів обігу. Оборотні активи, оборотні фонди і фонди обігу існують у єдності і взаємозв'язку, але між ними є істотні розходження, що зводяться до наступного: оборотні активи постійно знаходяться у всіх стадіях діяльності підприємства, у той час як оборотні фонди проходять виробничий процес, замінюючись все новими партіями сировини, палива, основних і допоміжних матеріалів. Виробничі запаси,

будучи частиною оборотних фондів, переходять у процес виробництва, перетворюються в готову продукцію і залишають підприємство. Оборотні фонди повністю споживаються в процесі виробництва, переносячи свою вартість на готовий продукт. Їхня сума за рік може в десятки разів перевищувати суму оборотних коштів, що забезпечують при здійсненні кожного кругообігу переробку або споживання нової партії предметів праці і залишаються в господарстві, роблячи замкнутий кругообіг [25].

Оборотні фонди безпосередньо беруть участь у створенні нової вартості, а оборотні кошти - побічно, через оборотні фонди.

У процесі кругообігу оборотні кошти утілюють свою вартість в оборотних фондах і тому за допомогою останніх функціонують у процесі виробництва, беруть участь у формуванні витрат виробництва.

Якби оборотні кошти прямо і безпосередньо брали участь у створенні нового продукту, то вони поступово зменшувалися б і до моменту закінчення кругообігу повинні були б зникнути.

Оборотні фонди представляючи собою споживчу вартість, виступають у єдиній формі - продуктивній. Оборотні кошти, як відзначалося, не тільки послідовно приймають різні форми, але і постійно у окремих частинах перебувають у цих формах.

Приведені обставини створюють об'єктивну необхідність для розмежування оборотності оборотних фондів і оборотних коштів.

Порівняння оборотних коштів з фондами обігу, що є функціональною формою оборотних коштів на стадії обігу, приводить до наступних результатів. Кругообіг фондів підприємства завершується процесом реалізації продукції (робіт, послуг). Для нормального здійснення даного процесу вони поряд з основними й оборотними фондами повинні мати і фонди обігу.

Оборот фондів обігу нерозривно зв'язаний з оборотом оборотних виробничих фондів і є його продовженням і завершенням. Роблячи кругообіг, ці фонди переплітаються, утворюючи загальний оборот, у процесі якого вартість оборотних фондів, перенесена на продукт праці, переходить зі сфери виробництва в сферу обігу,

а вартість фондів обігу в розмірі авансованої вартості - зі сфери обігу в сферу виробництва. Так здійснюється єдиний оборот авансованих коштів, що проходять через різні функціональні форми і повертаються у вихідну грошову форму. Оборотні кошти, роблячи кругообіг, зі сфери виробництва, де вони функціонують як оборотні фонди, переходять у сферу обігу, де вони функціонують як фонди обігу.

Визначення оборотних коштів як авансованих коштів у створювані запаси оборотних виробничих фондів і фондів обігу не розкриває повного економічного змісту цієї категорії. Воно не враховує, що поряд з авансуванням визначеної суми коштів відбувається процес авансування в ці запаси вартості прибавочного продукту, створюваного в процесі виробництва. Тому в рентабельних підприємствах після завершення кругообігу фондів сума авансованих оборотних коштів при завершенні кругообігу фондів зменшується в зв'язку з понесеними збитками.

Оборотні активи часто ототожнюються з грошовими коштами. Кошти, зайняті у виробництві й у обігу, не слід ототожнювати з грошима. Сукупна вартість авансується у формі грошей і, пройшовши процес виробництва і обігу, знову приймає цю форму. Грошові кошти є посередником у русі коштів. Сукупна вартість, виражена в грошах, перетворюється в реальні гроші тільки часом і вроздріб [5].

Оборотні активи підприємства виконують дві функції: виробничу і розрахункову. Виконуючи виробничу функцію, оборотні кошти, авансуючи в оборотні виробничі фонди, підтримують безперервність процесу виробництва і переносять свою вартість на зроблений продукт. По завершенні виробництва оборотні кошти переходять у сферу обігу у виді фондів обігу, де виконують другу функцію, що складається в завершенні кругообігу і перетворенні оборотних коштів з товарної форми в грошову [3].

Ритмічність, злагодженість і висока результативність роботи підприємства багато в чому залежать від його забезпеченості оборотними коштами. Недолік коштів, авансуємих на придбання матеріальних запасів, може привести до скорочення виробництва, невиконанню виробничої програми. Зайве відволікання коштів у запаси, що перевищують дійсну потребу, приводить до омертвляння ресурсів, неефективному їхньому використанню.

Оскільки оборотні активи включають як матеріальні, так і грошові ресурси, від їхньої організації й ефективності використання залежить не тільки процес матеріального виробництва, але і фінансова стійкість підприємства.

Метою дипломної роботи є розробка заходів щодо підвищення ефективності використання оборотних активів НВП ТОВ «Призма».

Завдання дослідження для досягнення поставленої мети є:

- дослідження теоретичних засад та методологічного забезпечення управління оборотними активами підприємства;
- виконання аналізу фінансової діяльності та ефективності використання оборотних коштів НВП ТОВ «Призма» за період 2016-2019 рр.;
- розробка заходів щодо підвищення ефективності використання оборотних коштів НВП ТОВ «Призма»;
- складання прогностичної звітності та розрахунок економічної ефективності після реалізації запропонованих заходів.

Об'єкт дослідження - процес управління оборотними засобами підприємства НВП ТОВ «Призма».

Предмет дослідження - теоретико-методологічні заходи і практичні аспекти управління оборотними засобами щодо підвищення ефективності їх використання.

Інформаційною базою досліджень є фінансово-економічна інформація про діяльність НВП ТОВ «Призма» у 2016 –2019 роках, нормативне законодавство України, нормативна та статистична інформація Інтернет-сайтів Національного банку України та Асоціації підприємств України в мережі Інтернет, спеціалізовані фінансові періодичні видання, монографії та навчальні посібники з питань управління оборотними засобами.

Прикладна цінність. отриманих результатів дипломної роботи – в наданні керівництву комерційного підприємства НВП ТОВ «Призма» фінансово-економічних висновків про поточний економічний стан підприємства та економічно обґрунтовані шляхи розвитку підприємства з застосуванням механізмів аналізу управління оборотними засобами, що надає можливість підвищити прибуток

підприємства та розширити його виробничу базу при обмеженні коштів на інвестування власним капіталом та прибутком підприємства.

Методологічну основу дипломної роботи склали розрахунково-аналітичні методи, методи системного аналізу та узагальнення, методу групувань, порівнювального аналізу. Теоретичну і методичну основу дослідження склали загальні положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених щодо створення системи управління оборотними активами та джерелами їх фінансування. Інформаційну базу дослідження становлять законодавчо-нормативні акти України та звітні дані досліджуємого підприємства.

Апробація результатів дослідження і публікацій. Робота пройшла апробацію в АТ “УкрСиббанк” (м.Дніпро). Основні положення, результати, висновки та пропозиції роботи обговорено та схвалено на студентській науково-практичній Інтернет-конференції «Розвиток фінансової системи країни в умовах глобалізації», яка відбулася 19-20 травня 2021 року у м. Дніпро.

Особистий внесок. Полягає в розробці теоретико-методологічних та організаційних підходів до покращення системи управління оборотними засобами підприємств, її адаптації до умов бізнесової практики, що за результатами дослідження забезпечує ефективне функціонування та розвиток підприємської діяльності в країні. Результати та висновки, отримані в роботі, можуть бути використані суб'єктами всіх форм власності незалежно від організаційно-правового статусу для вдосконалення організаційно-управлінських та фінансово-аналітичних процедур. Усі дослідження виконані автором особисто, отримані результати і публікації належать автору.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків, викладена на 98 сторінках друкованого тексту. Матеріали роботи містять таблиці, рисунки, додатки, список використаних літературних джерел налічує 81 найменування.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність, склад і структура оборотних активів

Діяльність суб'єктів господарювання щодо створення та реалізації продукції здійснюється в процесі поєднання основних виробничих фондів, оборотних фондів і самої праці.

Безперервність процесу виробничої та комерційної діяльності потребує постійного інвестування коштів у ці елементи для здійснення розширеного їхнього відтворення.

На відміну від основних виробничих фондів оборотні фонди споживаються в одному виробничому циклі і їхня вартість повністю переноситься на вартість виготовленої продукції. При цьому одна їхня частина в речовій формі входить у створений продукт і набирає товарної форми, в якій її буде використано споживачем. Інша частина також повністю споживається в процесі виробництва, але, втрачаючи свою споживну вартість, у речовій формі в продукт праці не входить.

Таким чином, за умов товарно-грошових відносин запаси предметів праці виступають, з одного боку, як сукупність матеріальних цінностей, з іншого - як втілення затрат суспільної праці у вартості фондів: оборотних, виробничих і фондів обігу.

В економічній літературі існують різні підходи до визначення сутності оборотних коштів. Дехто з економістів спрощено трактує їх як "предмети праці", "матеріальні активи", "гроші, що обертаються". Найчастіше можна натрапити на два визначення оборотних коштів.

По-перше, оборотні кошти - це грошові ресурси, які вкладено в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервного виробництва та реалізації виготовленої продукції [29].

По-друге, оборотні кошти - це активи, які протягом одного виробничого циклу або одного календарного року можуть бути перетворені на гроші. Деякі автори таке саме визначення дають терміну "оборотний капітал". Це свідчить про ідентичність, на їхню думку, понять - оборотні кошти та оборотний капітал [6].

Оборотний капітал проходить три стадії кругообігу: грошову, виробничу й товарну. На першій стадії під час авансування коштів здійснюється придбання й нагромадження необхідних виробничих запасів.

У виробничому процесі авансується вартість для створення продукції: у розмірі вартості використаних виробничих запасів, перенесеної вартості основних фондів, витрат на саму працю. Виробнича стадія кругообігу оборотного капіталу завершується випуском готової продукції, після чого настає стадія реалізації.

Авансування коштів триває доти, доки товарна форма вартості не перетвориться на грошову. Отримання виручки від реалізації свідчить про корисність створеної суспільством вартості і про відтворення авансованих у ній коштів. Грошова форма, якої набирає оборотний капітал на третій стадії кругообігу, одночасно є і початковою стадією наступного обороту капіталу.

Кругообіг оборотного капіталу і створення нової вартості відбувається за схемою:

$$\Gamma - T \dots V \dots T' - \Gamma' \quad (1.1)$$

де, Γ - кошти, що авансуються;

T - предмети праці (товар);

V - виробництво;

T' - готова продукція (товар);

Γ' - кошти, отримані від реалізації створеної продукції.

Мету функціонування капіталу буде досягнуто тоді, коли $\Gamma' = \Gamma + \Delta\Gamma$, тобто коли відбудеться приріст грошей порівняно з авансованою сумою [1].

Отже, самозростання капіталу відбувається в процесі кругообігу оборотного капіталу, який проходить різні стадії і набирає різних форм. Що менше часу оборотний капітал перебуває в тій чи іншій формі (грошовій, виробничій, товарній),

то вища ефективність його використання, і навпаки. Оборотний капітал бере участь у створенні нової вартості не прямо, а через оборотні фонди.

Склад і розміщення оборотного капіталу залежать від того, в якій сфері він функціонує: виробнича, торгово-посередницька, сфера послуг (у тім числі фінансових).

До виробничих фондів належать: сировина, основні й допоміжні матеріали, напівфабрикати, паливо, тара, запасні частини для ремонтів, малоцінні і швидкозношувані предмети, незавершене виробництво, напівфабрикати власного виготовлення, витрати майбутніх періодів [7].

Фонди обігу - це залишки готової продукції на складі підприємств, відвантажені, але не оплачені покупцями товари, залишки коштів підприємств на поточному рахунку в банку, касі, у розрахунках, у дебіторській заборгованості, а також укладені в короткострокові цінні папери.

Таким чином, оборотний капітал (оборотні кошти) - це кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва, реалізації продукції та отримання прибутку.

Співвідношення оборотних коштів, що перебувають у сфері виробництва й у сфері обігу, є неоднаковим у різних галузях народного господарства. Пояснюється це особливостями організації виробництва, постачання, збуту, а також системи розрахунків. Для забезпечення безперервності процесу виробництва і реалізації продукції необхідно досягти оптимального співвідношення оборотних коштів у сфері виробництва й обігу. При цьому підприємство зацікавлене у зменшенні оборотних коштів у сфері обігу за рахунок поліпшення системи постачання, раціональніших форм розрахунків.

Склад оборотних коштів - це сукупність окремих елементів оборотних виробничих фондів і фондів обігу. Склад оборотних коштів у різних галузях господарства може мати певні особливості. Так, у виробничій сфері основні статті оборотних коштів - це сировина, основні матеріали, незавершене виробництво, готова продукція. [26]

Структура оборотних коштів - це питома вага вартості окремих статей оборотних виробничих фондів і фондів обігу в загальній сумі оборотних коштів. Структура оборотних коштів має значні коливання в окремих галузях господарства. Вона залежить від складу і структури витрат на виробництво, умов поставок матеріальних цінностей, умов реалізації продукції (виконаних робіт, наданих послуг), проведення розрахунків.

Підвищення частки дебіторської заборгованості нібито свідчить про поліпшення збуту продукції, прискорення обертання оборотного капіталу. Але це відбувається на фоні скорочення матеріальних запасів, тобто на фоні скорочення обсягу виробництва.

Зменшення залишків коштів свідчить не стільки про високий рівень управління грошовими потоками на підприємствах, скільки про гострий дефіцит цих коштів, зумовлений інфляцією, кризою неплатежів, недосконалою податковою політикою.

1.2. Методологія класифікації і принципи організації оборотних активів.

Оборотні кошти підприємств класифікуються за трьома ознаками:

- 1) залежно від участі їх у кругообігу коштів;
- 2) за методами планування, принципами організації та регулювання;
- 3) за джерелами формування.

Відповідно до першої ознаки оборотні кошти поділяються на оборотні кошти, авансовані в оборотні виробничі фонди, та оборотні кошти, авансовані у фонди обігу. Такий розподіл оборотних коштів зумовлений наявністю в кругообігу коштів двох самостійних сфер - сфери виробництва і сфери обігу. Що більша питома вага оборотних коштів, розміщених у сфері виробництва, то ефективніше використовується оборотний капітал.

Залежно від методів планування оборотні кошти поділяються на нормовані та ненормовані. Необхідність розподілу оборотних коштів на нормовані й ненормовані впливає з економічної доцільності досягнення найліпших результатів

за найменших витрат. Установлення нормативів за окремими статтями оборотних коштів уможлиблює забезпечення безперервної діяльності підприємства за умови оптимальних виробничих запасів, розмірів незавершеного виробництва, залишків готової продукції.

До нормованих оборотних коштів належать оборотні кошти у виробничих запасах, незавершеному виробництві та витратах майбутніх періодів, у залишках готової продукції на складах підприємств.

Ненормовані оборотні фонди включають фонди обігу за винятком готової продукції на складі.

За джерелами формування оборотні кошти поділяються на:

- 1) власні та прирівняні до власних;
- 2) залучені;
- 3) інші. [8]

Класифікація оборотних коштів має важливе значення, оскільки дає можливість підприємству визначити оптимальний склад і структуру, потребу та джерела формування оборотних коштів. Від цього значною мірою залежить фінансовий стан підприємства.

Система організації оборотних коштів побудована на певних принципах. По-перше, надання підприємствам самостійності щодо розпорядження, управління оборотними коштами. Це означає оперативну самостійність у використанні оборотних коштів.

По-друге, визначення планової потреби та розміщення оборотних коштів за окремими елементами й підрозділами. Мається на увазі розрахунок оптимальної потреби в оборотних коштах, яка б забезпечила безперервність процесу виробництва, виконання планових завдань за ритмічної роботи (розробка норм тривалої дії та щорічних нормативів).

По-третє, коригування розрахованих і чинних нормативів з урахуванням вимог господарювання, що змінюються: обсягів виробництва, цін на сировину та матеріали; постачальників і споживачів; форм застосовуваних розрахунків. По-четверте, раціональна система фінансування оборотних коштів. Це означає формування

оборотних коштів за рахунок власних ресурсів і залучених коштів у розмірах, що забезпечують нормальний фінансовий стан підприємства. По-п'яте, контроль за раціональним розміщенням і використанням оборотних коштів. Мається на увазі проведення аналізу ефективності кругообороту коштів, що використовуються, з метою прискорення їхнього обертання. [30]

1.3. Методика аналізу джерел формування оборотних активів

Як правило, мінімальна потреба підприємства в оборотних коштах покривається за рахунок таких власних джерел: статутний капітал, відрахування від прибутку у фонди спеціального призначення; цільове фінансування та цільові надходження (із бюджету, галузевих і міжгалузевих позабюджетних фондів), приріст сталих пасивів.

Підприємства, що вводяться в дію, формують оборотні кошти за рахунок коштів бюджету, пайових внесків членів-засновників, внесків іноземних учасників (для спільних підприємств), надходження від емісії цінних паперів. Ці кошти включаються у статутний фонд новоствореного підприємства.

На вже діючих підприємствах власними джерелами фінансування оборотних коштів є прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, надходження від емісії цінних паперів, а також прирівняні до власних оборотних коштів сталі пасиви. [32]

Прибуток підприємства спрямовується на покриття приросту нормативу оборотних коштів. Традиційно джерелом покриття вважається прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства і використовується на його розсуд. Обсяг коштів, що спрямовуються на поповнення власних оборотних коштів, залежить від очікуваних розмірів приросту нормативу оборотних коштів, загального обсягу прибутку, можливого обсягу залучення позикових коштів та інших факторів.

До коштів, які можна прирівняти до власних, належать сталі пасиви. Це кошти цільового призначення, які в результаті застосованої системи грошових розрахунків

постійно перебувають у господарському обігу підприємств, а проте, йому не належать. До їх використання за призначенням вони в сумі мінімального залишку є джерелами формування оборотних коштів підприємства.

Сталі пасиви - це мінімальна (стійка) заборгованість із заробітної плати працівникам, відрахувань на обов'язкове державне пенсійне страхування, на соціальне страхування, резерв майбутніх платежів, авансування покупців (замовників). Нині в бухгалтерському балансі не виокремлюються сталі пасиви, як це було раніше. Але з цього не слід робити висновок, що сталі пасиви відсутні на підприємстві. [10]

Методика визначення власних оборотних коштів підприємства, яка зараз пропонується, не робить розмежування між сталими пасивами і короткотерміновими пасивами. Відображаються вони в I розділі пасиву балансу.

1.4. Визначення наявності і ефективності використання оборотних активів

Стан оборотних коштів характеризується насамперед наявністю їх на певну дату. Наявність власних оборотних коштів підприємства визначається як різниця між сумою підсумку I розділу пасиву балансу Ф.1 та рядка 1615 і підсумком I розділу активу балансу Ф.1 та рядка 1400.

Тобто із суми I розділу пасиву "Джерела власних та прирівняних до них коштів" (ряд.1595, графа 4) та суми рядка 1615 (довгострокові кредити) вираховується сума показників розділу активу "Основні засоби та інші позаоборотні активи" (ряд. 1045, графа 4) та позикові кошти (ряд. 1400).

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2 (ПБО2) "Баланс", наявність власних оборотних коштів підприємства визначається як різниця між сумою підсумку "розділу I пасиву балансу Ф. 1". "Власний капітал" (рядок 1495) та підсумком розділу I активу балансу (рядок 1095).

Отже, з суми розділу I пасиву балансу "Власний капітал" (рядок 1495) та суми рядка 1510 "Забезпечення наступних витрат і платежів" вираховується сума показників розділу I активу "Необоротні активи" (рядок 1095). [11]

Порівняння фактичної наявності оборотних коштів з нормативом дає змогу визначити брак або надлишок власних оборотних коштів.

Брак власних оборотних коштів означає перевищення нормативу оборотних коштів над фактичною наявністю їх. Він може виникнути з вини самого підприємства, інших підприємств, у результаті зміни умов господарювання, не взятих до уваги своєчасно через стихійне лихо та з інших причин.

Основними причинами браку власних оборотних коштів можуть бути: погана робота маркетингової служби; невиконання планів прибутку; слабка відповідальність підприємств за формування і збереження власних оборотних коштів та їх нецільове використання; несвоєчасне фінансування приросту нормативу оборотних коштів; наявність дебіторської заборгованості тощо.

Брак власних оборотних коштів може виникати у зв'язку зі значним підвищенням цін у результаті інфляційних процесів.

Надлишок власних оборотних коштів створюється в підприємств у разі перевищення розмірів оборотних коштів понад визначені їх нормативи, необхідні для задоволення постійних мінімальних потреб виробництва в ресурсах. Він може виникнути внаслідок перевиконання плану прибутку; неповного внеску платежів до бюджету; безоплатного надходження товарно-матеріальних цінностей від інших організацій; неповного використання прибутку на цілі, передбачені фінансовим планом, та ін.

Перевищення нормативу оборотних коштів може бути виправданим у разі перевиконання плану випуску продукції, але темпи зростання нормативних запасів не повинні випереджати темпів зростання обсягу виробництва. За сучасних умов господарювання (зміна цін, інфляція, спад виробництва) перевищення фактичної наявності власних оборотних коштів над нормативом - явище в господарській діяльності підприємств досить рідкісне.

Порівнюючи на певну дату різних періодів фактичну наявність власних оборотних коштів, можна судити про абсолютну зміну їхніх величин.

До показників, що характеризують стан оборотних коштів, можна віднести коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства (Крв). Цей показник визначається як відношення вартості оборотних коштів до вартості майна підприємства:

$$\text{Крв} = \text{Фн} / \text{М} \quad (1.2)$$

де, Фн - фактична наявність (вартість оборотних коштів, грн.);

М - вартість майна підприємства, грн.

Коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів показує, яку частку у майні підприємства вони займають. Залежно від типу виробництва, виду продукції та інших чинників ця частка може бути різною. Але бажано, щоб вона забезпечувала можливість ритмічного, безперебійного виробництва і, у разі необхідності, швидкої ліквідності оборотних активів[39].

Для характеристики ефективності використання оборотних коштів на підприємствах використовуються різноманітні показники, найважливішим з яких є швидкість обертання. Вона обчислюється в днях і характеризується періодом, за який оборотні кошти підприємства здійснюють один оборот, тобто проходять всі стадії кругообороту на підприємстві: [22]

$$\text{О} = \text{СТ} / \text{Р} \quad (1.3)$$

де, О - термін обертання оборотних коштів, днів;

С - середні залишки нормованих оборотних коштів, грн.;

Т - тривалість періоду, за який обчислюється обертання, днів;

Р - обсяг реалізованої продукції, грн.

Середню вартість оборотних коштів можна розрахувати як середню арифметичну або середню хронологічну. Дані для розрахунку використовуються залежно від періоду (рік, півріччя, квартал тощо), за який визначається оборотність.

Якщо за рік, то необхідно для розрахунку брати наявність оборотних коштів на початок кожного місяця.

Отже, формула, за якою визначається середня арифметична, виглядатиме так:

$$C = (C1 + C2 + \dots + C12 + C13) \setminus 13 \quad (1.4)$$

де, $C1, C2, \dots, C12$ - сума (вартість) оборотних коштів на початок кожного місяця року (з січня по грудень);

$C13$ - сума оборотних коштів на початок наступного року.

Середня сума оборотних коштів за середньою хронологічною визначається за формулою:

$$C = (1/2 C1 + C2 + \dots + C12 + C13) \setminus 12 \quad (1.5)$$

Хоч результати підрахунків за обома формулами мають незначні розбіжності, але розрахунок, проведений за формулою (2), статистика вважає точнішим.

Тривалість обертання коштів - це синтетичний показник, здатний відображати одночасно результати процесу матеріального відтворення - обсяг реалізації створених товарів і наданих послуг за даний період - і ефективність використання в цьому процесі матеріальних засобів і коштів.

Обертання оборотних коштів обчислюється за планом і фактично. Порівнюючи фактичний час обертання з плановим, визначають прискорення або сповільнення обертання як щодо всіх нормованих оборотних коштів, так і щодо окремих їхніх статей.

Для характеристики ефективності використання оборотних коштів використовується коефіцієнт обертання, що визначається за формулою:

$$K_o = P / C \quad (1.6)$$

де, K_o - коефіцієнт обертання оборотних коштів.

Цей показник характеризує кількість оборотів оборотних коштів за період, що аналізується. Що більше оборотів здійснюють оборотні кошти, то ліпше вони використовуються.

Коефіцієнт завантаження оборотних коштів є оберненим до коефіцієнта обертання показником і визначається за формулою:

$$K_z = C / P \quad (1.7)$$

де, K_z - коефіцієнт завантаження оборотних коштів, коп.

Він характеризує участь оборотних коштів у кожній гривні реалізованої продукції. Що менше оборотних коштів припадає на 1 грн. обороту, то ліпше вони використовуються.

Для характеристики ефективності використання оборотних коштів можуть використовуватись коефіцієнт ефективності (прибутковість оборотних коштів) і рентабельність. Вони обчислюються за формулами:

$$K_e = \Pi / C$$

$$P = (\Pi / C) \times 100\% \quad (1.8)$$

де, K_e - коефіцієнт ефективності оборотних коштів, коп.;

Π - прибуток від реалізації продукції, грн.;

P - рентабельність оборотних коштів, %.

Якщо K_e є абсолютним показником і характеризує, скільки прибутку припадає на 1 грн. оборотних коштів, то P - відносний показник, що визначає ступінь використання оборотних коштів. Що більшим є значення першого і другого показників, то ефективніше використовуються оборотні кошти. [21]

Поліпшення використання оборотних коштів підприємств і підвищення ефективності виробництва можна досягти через:

1) скорочення виробничих запасів товарно-матеріальних цінностей у зв'язку з переходом на оптову торгівлю та прямі економічні зв'язки з постачальниками;

2) прискорення обертання оборотних коштів за рахунок реалізації непотрібних, залежалих товарно-матеріальних цінностей.

Поліпшення використання оборотних коштів вивільняє їх. Це вивільнення може бути абсолютним і відносним.

Абсолютне вивільнення оборотних коштів - це пряме скорочення потреби в оборотних коштах проти попереднього періоду за одночасного збільшення обсягу виробництва (реалізації).

Відносне вивільнення оборотних коштів виникає тоді, коли внаслідок поліпшення їх використання підприємство з тією самою сумою оборотних коштів або з незначним їх зростанням у плановому році збільшує обсяг виробництва. Ураховуючи це, слід більше уваги приділяти реалізації заходів, які сприяють відносному вивільненню оборотних коштів.

Таблиця 1.1.

Показники стану ефективності використання оборотних коштів [12]

№ п/п	Показник	Визначення	Економічна суть
1	Наявність оборотних коштів	$(Вк+з)-(Оз+ПК)$	Характеризує величину власних оборотних коштів
	Брак	$Фн < Н$	Перевищення нормативу оборотних коштів над фактичною наявністю
	надлишок	$Фн > Н$	Перевищення фактичної наявності оборотних коштів над нормативом
2	Коефіцієнт реальної вартості оборотних коштів у майні підприємства	$Фк / М$	Відображає питому вагу вартості оборотних коштів у загальній вартості майна підприємства
3	оборотність	$СТ / Р$	Характеризує час, за який оборотні кошти здійснюють один оборот
4	Коефіцієнт обертання	$Р / С$	Характеризує кількість оборотів за період, що аналізується
5	Коефіцієнт завантаження	$С / Р$	Показує скільки оборотних коштів авансовано у 1 грн реалізованої продукції
6	Прибутковість	$П / С$	Характеризує скільки прибутку припадає на 1 грн оборотних коштів
7	Рентабельність	$П/С 100\%$	Визначає ступінь використання оборотних коштів

Вк - власні кошти;

з - забезпечення наступних витрат;

Оз - основні засоби та інші позаоборотні активи;

Пк - позикові кошти;

- Фн - фактична наявність оборотних коштів;
- Н - норматив оборотних коштів;
- М - вартість майна підприємства;
- С - середня вартість оборотних коштів;
- Т - тривалість періоду, за який обчислюється обертання оборотних коштів;
- Р - обсяг реалізації продукції;
- П - прибуток від реалізації продукції.

Показники стану й ефективності використання оборотних коштів, порядок їхнього визначення та їхній економічний зміст наведено в табл. 1.1.

Функціонування оборотних коштів розпочинається з моменту їх формування і розміщення. Раціональне розміщення як складова управління оборотним капіталом має певні особливості не лише в різних галузях, а навіть і на різних підприємствах однієї галузі. Визначальними тут є такі чинники: вид господарської діяльності, обсяг виробництва; рівень технології та організації виробництва; термін виробничого циклу; система постачання необхідних товарно-матеріальних цінностей і реалізації продукції та ін.

Залежно від розміщення, умов організації виробництва й реалізації продукції оборотні кошти мають різний рівень ліквідності, а отже, і ризику використання.

Практика господарювання підтверджує, що найбільш ліквідними і з найменшим ризиком є кошти в касі, на розрахункових і валютних рахунках в установах банку, вкладені в цінні папери.

Менш ліквідною частиною з певним ризиком вкладення вважається відвантажена продукція і дебіторська заборгованість покупців. Остання, у свою чергу, може бути менш чи більш ліквідною. Це стосується строкової і простроченої дебіторської заборгованості щодо відвантаженої продукції.

Найменш ліквідними і з найбільшим ризиком вкладення є оборотні кошти в незавершеному виробництві; у витратах майбутніх періодів; у виробничих запасах; у готовій продукції (що її не відвантажено). Це пояснюється тим, що саме ця частина оборотних коштів найбільш віддалена від моменту реалізації і більше підлягає впливу змін кон'юнктури ринку, інфляційних процесів тощо. Отже, ліквідність

поточних активів є головним фактором, який визначає ступінь ризику вкладання оборотних коштів.

Ступінь ліквідності в цілому оборотних активів і кожної їх групи визначається як відношення відповідної частки оборотних активів до короткострокових зобов'язань.

Найчастіше в практиці застосовуються такі показники:

- коефіцієнт забезпечення власними коштами (Кз.к.) (коефіцієнт автономії Ка);
- коефіцієнт покриття (Кп);
- коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кабс.л.) [23].

Перший показник (Кз.к.) визначається як відношення різниці між обсягами власних та прирівняних до них коштів (підсумок розділу I пасиву балансу) і фактичною вартістю основних засобів та інших позаоборотних активів (підсумок розділу I активу балансу) до фактичної вартості наявних у підприємства оборотних засобів - виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції, грошей, дебіторської заборгованості та інших оборотних активів (підсумок II і III розділів активу балансу).

Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку (ПБО 2) "Баланс" цей показник (Кз.к) визначається як відношення різниці між обсягами власних та прирівняних до них коштів (підсумок розділу I пасиву балансу) і фактичною вартістю основних засобів та інших позаоборотних активів (підсумок розділу I активу балансу) до фактичної вартості наявних у підприємства оборотних засобів - виробничих запасів, незавершеного виробництва, готової продукції, дебіторської заборгованості, поточних фінансових інвестицій та інших оборотних активів (підсумок розділу II активу балансу, рядок 260).

$$K_{з.к.} = \frac{B_k}{\sum o.k.} \quad (1.9)$$

де, Кз.к. - коефіцієнт забезпечення власними коштами;

B_к - власні кошти, грн.;

Σ о.к. - загальна сума оборотних коштів, грн.

Коефіцієнт характеризує наявність власних оборотних коштів, необхідних для фінансової стабільності підприємства, його незалежності від позикових коштів. Якщо значення коефіцієнта спадає нижче за 0,1, підприємство є неплатоспроможним. Зростання коефіцієнта проти минулого періоду свідчить про підвищення фінансової незалежності та зниження ризику фінансових вкладень.

Коефіцієнт покриття (Кп) - це найбільш узагальнюючий показник ліквідності балансу. Визначається як відношення всіх поточних активів підприємства (підсумок II розділу активу балансу) до суми короткострокових зобов'язань (підсумок IV розділу пасиву балансу).

$$K_p = \sum p_a / \sum k_z \quad (1.10)$$

де, Кп - коефіцієнт покриття;

$\sum p.a$ - сума усіх поточних активів, грн.;

$\sum k.z.$ - сума короткострокових зобов'язань, грн.

Цей коефіцієнт характеризує достатність оборотних коштів підприємства для погашення його боргів протягом року. Вважають, що його рівень у межах 2,0 - 2,5 є прийнятним. Він показує, скільки грошових одиниць активів припадає на кожен грошову одиницю короткострокових зобов'язань. Коли Кп стає меншим за 1,0, структура балансу вважається незадовільною, а підприємство - неплатоспроможним.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Кабс.л.) визначається як відношення суми коштів та короткострокових фінансових вкладень підприємства (III розділ активу балансу) до короткострокових зобов'язань (підсумки II і III розділів пасиву балансу).

$$K_{abs.l} = (G_k + K_v) \setminus \sum k_z \quad (1.11)$$

Де К абс.л. - коефіцієнт абсолютної ліквідності;

G к. - грошові кошти, грн.;

K в. - короткострокові вкладення, грн.;

$\sum k.z.$ - сума короткострокових зобов'язань, грн.

Показник характеризує негайну готовність підприємства погасити свою заборгованість. Достатнім є значення коефіцієнта в межах 0,25 - 0,35. За значення меншого ніж 0,2 підприємство вважається неплатоспроможним. [33]

Отже, фінансово стійким є такий суб'єкт господарювання, який за рахунок власних коштів покриває кошти, вкладені в активи, не допускає невиправданої дебіторської та кредиторської заборгованості, своєчасно розраховується за своїми зобов'язаннями. Основою фінансової стійкості є виважена, раціональна організація й ефективне використання оборотних коштів. Але це не означає, що підприємство має вкладати оборотний капітал лише у високоліквідні активи з метою зниження ймовірного ризику та отримання найвищого прибутку. Головною метою діяльності підприємства є створення конкурентоспроможної продукції з високими споживчими якостями.

Висновки до розділу 1

Таким чином, оборотні активи є усіма активами компанії, які, як очікується, будуть зручно продані, спожиті, використані або вичерпані в ході стандартних ділових операцій. Оборотні активи відображаються у балансі компанії, в одному з обов'язкових щорічних фінансових звітів. Оборотні активи також можуть називатися поточними рахунками.

Оборотні активи включають грошові кошти, їх еквіваленти, дебіторську заборгованість, товарні запаси, ринкові цінні папери, передоплачені зобов'язання і інші ліквідні активи. Оборотні активи важливі для бізнесу, тому що вони можуть використовуватися для фінансування повсякденних ділових операцій і для оплати поточних операційних витрат.

Оскільки цей термін виражається в грошовій вартості усіх активів і ресурсів, які можна легко конвертувати в готівку за короткий період, він також представляє собою ліквідні активи компанії.

У балансі поточні активи зазвичай відображаються в порядку ліквідності; тобто предмети, які з найбільшою вірогідністю будуть конвертовані в готівку, отримують більш високий рейтинг. Типовий порядок, в якому з'являються поточні активи, - це готівка(включаючи валюту, поточні рахунки і дрібну готівку), короткострокові інвестиції(наприклад, ліквідні ринкові цінні папери), дебіторська заборгованість, товарно-матеріальні запаси, матеріали і передоплачені витрати.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Організаційно – економічна характеристика ТОВ НВП «Призма»

Підприємство ТОВ НВП «ПРИЗМА» було засновано та зареєстровано юридичною особою 20.08.1993 року.

Основним видом діяльності ТОВ НВП „Призма” є поліграфічна діяльність.

Основними напрямками діяльності підприємства є:

- Виготовлення представницької продукції (візитки, папки, блокноти, конверти, запрошення, фірмові бланки;
- Виготовлення рекламної поліграфії (листівки і флаєри, буклети, брошури і каталоги, етикетки, плакати, афіші та постери і т.д);
- Послуги з після друкарської обробки (порізка аркушів, біговка, фальцювання, брошурування, фольгування, закруглення кутів, висічка, перфорація, ламінація.

Три чверті інформації людина сприймає очима, тому якісна поліграфія - запорука успіху реалізації друкарської і іміджевої продукції, а також будь-якого упакованого товару, тому підприємство враховує в своїй діяльності зацікавленість споживача в його потребах до якості послуг.

Основними джерелами інформації для проведення аналізу використання оборотних активів даного підприємства є документи фінансової звітності: форма №1 „Бухгалтерський баланс” (Додаток А), форма №2 „Звіт про фінансові результати” (Додаток Б).

Баланс підприємства - це віддзеркалення його фінансового стану на конкретний момент часу. Результати руху фінансових потоків фіксуються в структурі капіталу, розмірах цільових фондів і фінансових активів, нарахованій амортизації. Баланс становить найбільший інтерес для всіх користувачів фінансової інформації, оскільки саме він показує залежність підприємства від зовнішніх і

позикових джерел фінансування, стан стосунків постачальниками і покупцями, напрямки інвестиційної діяльності підприємства та джерела його фінансування. Дані балансу свідчать про те, що має в своєму розпорядженні підприємство, скільки воно заборгувало постачальникам і кредиторам, яким є його власний капітал. Будь-яка господарська операція призводить до зміни балансу, і при нагоді його щоденного складання можна спостерігати залежність заходів, що проводяться, і фінансового стану. Балансом є зіставлення активів і пасивів підприємства, тобто грошових коштів і майна із зобов'язаннями підприємства щодо його власників і кредиторів. [38]

Актив балансу характеризує засоби підприємства за складом і напрямками використання. За міжнародною термінологією обліку активи, або засоби підприємства - це господарські ресурси, які повинні принести вигоду підприємству. Активи характеризуються трьома основними ознаками, тобто вони повинні:

- забезпечити економічні вигоди;
- контролюватися підприємством;
- бути результатом попередніх подій або операцій.

Активи балансу поділяються на оборотні й позаоборотні. Оборотні активи - це засоби, використані, продані або спожиті протягом звітного періоду, який, як правило, становить один рік. Позаоборотні активи - це засоби, які використовуються понад один звітний період (рік), вони придбані з метою використання в господарській діяльності і не призначені для продажу протягом року.[35]

Активи включають будівлі, споруди та обладнання, фінансовий лізинг, інвестиції в інші підприємства, довготермінову дебіторську заборгованість; вартість патентів, авторських прав, ноу-хау, торгові знаки та інші нематеріальні активи; ліквідні цінні папери; поточну дебіторську (або комерційну) заборгованість; товарно-матеріальні запаси; наявні кошти і кошти на банківських рахунках, авансові витрати.

Пасив балансу має три основні розділи: "Джерела власних коштів", "Довгострокові пасиви", "Розрахунки та інші пасиви". В першому розділі пасиву балансу представлена інформація про джерела власних активів підприємства. Тут містяться відомості про розміри статутного фонду, спеціальних фондів і цільового фінансування, амортизаційного і ремонтного фондів, доходів майбутніх періодів і

балансового прибутку, кредиторської заборгованості по розрахунках за майно і фінансування капітальних вкладень. В цьому розділі наводяться нагромаджені суми спрацювання основних засобів (і нематеріальних активів), резерву на покриття передбачених витрат і платежів, торгової націнки на нереалізовані товари.

У третьому розділі пасиву балансу міститься інформація про довготермінові кредити банків та інші позичені засоби, отримані в певному порядку. У цьому ж розділі показують суму заборгованості банкам за всіма видами прострочених позик.

У четвертому розділі пасиву відображаються дані про заборгованості короткотермінового характеру, терміни погашення яких настають протягом року з дня виникнення. У цьому ж розділі показують позики під векселі, видані зі строками платежів, які не перевищують одного року з моменту складання балансу. Заборгованість, оформлену вексями з більшими строками, відносять до довготермінових позичених коштів.

Отже, якщо актив балансу характеризує склад господарських засобів підприємства, то пасив показує, з яких джерел вони утворені. Ці засоби поділяються на власні та залучені. Основними видами залучених джерел є кредити банку і кредиторська заборгованість. [36]

Пасив балансу - це сума зобов'язань підприємства. Наприклад, статутний фонд є зобов'язанням перед власником щодо виділених підприємству основних і оборотних засобів. Кредити банку є зобов'язаннями підприємства перед банком щодо отриманих кредитів на різні цілі.

Кредиторська заборгованість є зобов'язанням перед контрагентами: постачальниками - за отримані товарно-матеріальні цінності та надані послуги, робітниками і службовцями - щодо оплати праці, бюджетом - щодо відрахувань з прибутку та інших платежів. Різного роду фонди і резерви - це зобов'язання адміністрації перед колективом підприємства загалом щодо виробничого і соціального розвитку.

У таблиці 2.1 наведені дані щодо структури балансу ТОВ НВП «Призма» за період 2016-2019 р.р.

Таблиця 2.1

Структура активів та пасивів ТОВ НВП «Призма» у 2016-2019 рр.

Статті	Роки								Індекс зростання		
	2016		2017		2018		2019				
	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	тис.грн	%	2017	2018	2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Актив											
Необоротні активи:	10046	20,44	10552	19,02	9731	13,20	12228	14,55	1,05	0,92	1,26
- нематеріальні активи	1675	3,41	1908	3,44	961	1,30	190	0,23	1,14	0,50	0,20
- основні засоби	8371	17,03	8644	15,58	8770	11,89	12038	14,32	1,03	1,01	1,37
Оборотні активи:	39107	79,56	44923	80,98	63999	86,80	71840	85,45	1,15	1,42	1,12
- запаси	29451	59,92	35092	63,26	53906	73,11	58687	69,81	1,19	1,54	1,09
- дебіторська заборгованість	9092	18,50	9626	17,35	9827	13,33	13117	15,60	1,06	1,02	1,33
- грошові кошти	472	0,96	31	0,06	1	0,00	36	0,04	0,07	0,03	36,00
- інші оборотні активи	92	0,19	174	0,31	265	0,36	0	0,00	1,89	1,52	0,00
Витрати майбутніх періодів	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
ВСЬОГО активів	49153	100,00	55475	100,00	73730	100,00	84068	100,00	1,13	1,33	1,14
Пасив											
Власний капітал:	16875	34,33	16735	30,17	16987	23,04	16073	19,12	0,99	1,02	0,95
- статутний капітал	1285	2,61	1285	2,32	1285	1,74	1285	1,53	1,00	1,00	1,00

Продовження таб. 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
- інший додатковий капітал	7870	16,01	7870	14,19	7870	10,67	6000	7,14	1,00	1,00	0,76
- резервний капітал	321	0,65	544	0,98	7038	9,55	7038	8,37	1,69	12,94	1,00
- нерозподілений прибуток	7399	15,05	7036	12,68	794	1,08	1751	2,08	0,95	0,11	2,21
Довгострокові зобов'язання	1853	3,77	1903	3,43	17213	23,35	29385	34,95	1,03	9,05	1,71
Поточні зобов'язання:	30425	61,90	36837	66,40	39009	52,91	38610	45,93	1,21	1,06	0,99
- короткострокові кредити банків	0	0,00	546	0,98	2287	3,10	2650	3,15	0,00	4,19	1,16
- кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	28398	57,77	33845	61,01	33321	45,19	31123	37,02	1,19	0,98	0,93
- поточні зобов'язання за розрахунками	828	1,68	1854	3,34	2891	3,92	1919	2,28	2,24	1,56	0,66
- інші поточні зобов'язання	1199	2,44	1138	2,05	510	0,69	2918	3,47	0,95	0,45	5,72
Доходи майбутніх періодів	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
ВСЬОГО пасивів	49153	100,00	55475	100,00	73730	100,00	84068	100,00	1,13	1,33	1,14

Розглядаючи дані таблиці 2.1, можна зробити висновок про збільшення загальної маси активів підприємства у 1,7 разів, з 49153 тис. грн. до 84068 тис. грн.. Загалом це збільшення відбулось за рахунок росту долі виробничих запасів та дебіторської заборгованості, що за досліджуваний період зросли у 2 та 1,5 рази відповідно. Найвагомішою причиною цього росту стало збільшення обсягу виробничих запасів, що може бути викликано як зростанням масштабів виробництва (що не спостерігалось відповідно до зросту виробничих запасів), так і нерівномірним, недостатнім насиченням ринку матеріальними ресурсами, а також недотриманням постачальниками своїх зобов'язань. Створення більших, ніж це необхідно, виробничих запасів має певні суттєві недоліки, такі як: витрати на фізичне зберігання запасів; вилучення із обороту значних коштів; упущений доход; втрати при зберіганні як в кількості, так і в якості запасів; моральний знос запасів матеріальних ресурсів. Також збільшилась доля дебіторської заборгованості, що не є позитивним показником, хоча й може свідчити про збільшення ділової активності підприємства.

Активи підприємства мають не збалансовану структуру, тобто частки оборотних і необоротних активів не були близькі до оптимального співвідношення 50:50. Доля необоротних активів у структурі балансу підприємства змінилась з 20% у 2016 році до 14,5% у 2019. Відповідно, доля оборотних активів зросла з 80% до 85%.

Структура необоротних активів підприємства протягом аналізованого періоду 2016 - 2019 р. досить проста. Даний вид активів представлений майже винятково основними засобами (83-98% від суми необоротних коштів) з невисоким, але постійно зростаючим ступенем зносу[18].

Структура оборотних активів за 2016 - 2019рр. також істотно не змінювалася: 75,3-81,7% оборотних активів становлять виробничі запаси, 23,2-18,3% - дебіторська заборгованість, а от долі грошових коштів та інших оборотних активів зменшувались – 1,21 - 0,05% та 0,23 - 0% відповідно (рис. 2.1).

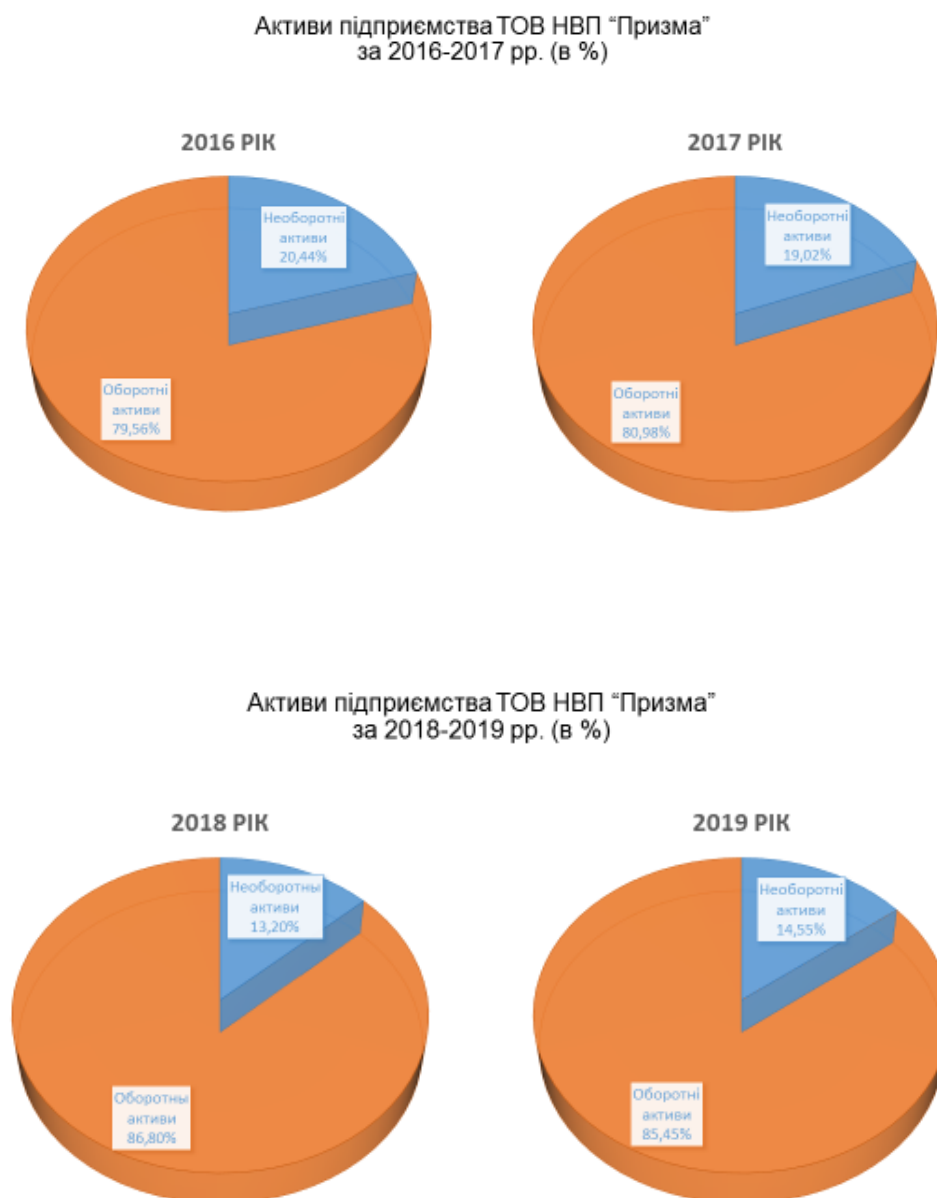

Рис.2.1. Активи підприємства ТОВ НВП «Призма» за 2016 - 2019 р.р. (в %)

Структура необоротних активів підприємства протягом аналізованого періоду 2016 - 2019 р. досить проста. Даний вид активів представлений майже винятково основними засобами (83-98% від суми необоротних коштів) з невисоким, але постійно зростаючим ступенем зносу.

Структура оборотних активів за 2016 - 2019р.р. також істотно не змінювалася: 59,92 - 69,81% (29451тис.грн.-58687тис.грн.) оборотних активів становлять виробничі запаси, 18,5 -15,6% (9092тис.грн.-13117тис.грн.)- дебіторська

заборгованість, а от долі грошових коштів та інших оборотних активів зменшувались – 0,96 - 0,04% та 0,19 - 0% відповідно (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Структура оборотних активів ТОВ НВП «Призма» за 2016 - 2019 р.р.

Структура пасивів підприємства, так само як і структура активів, не відрізняється складністю. Пасиви представлені власним капіталом, довгостроковими і поточними зобов'язаннями. Забезпечення майбутніх витрат і платежів, доходи майбутніх періодів не знайшли відображення в балансі.

Якщо ж характеризувати структуру пасиву балансу, можна помітити, що величина власного капіталу майже не змінилась на протязі 2016-2019 р.р. - з 16875 до 16073 тис. грн., а доля власного капіталу зменшується в загальній структурі балансу з 34,33% до 19,12 %, що значно знижує фінансову стійкість підприємства.

Довгострокові зобов'язання в період з 2016 по 2019 роки збільшились з 1853 до 29385 тис. грн.. Також зростають і поточні зобов'язання підприємства – з 30425 до 38610 тис. грн., в основному за рахунок кредиторської заборгованості та короткострокових кредитів банків, а у 2019 році за рахунок стрімкого збільшення інших поточних зобов'язань, таких як податковий кредит та суми валової заборгованості за виробничими контрактами. В цілому спостерігаємо підвищення загального обсягу зобов'язань – як довгострокових так і поточних, що є негативною

тенденцією для розвитку підприємства і вимагає негайного прийняття рішень для зміцнення фінансової стійкості підприємства і зменшення долі зобов'язань.

Величина власного капіталу ТОВ НВП “Призма” з 2016-2019рр.

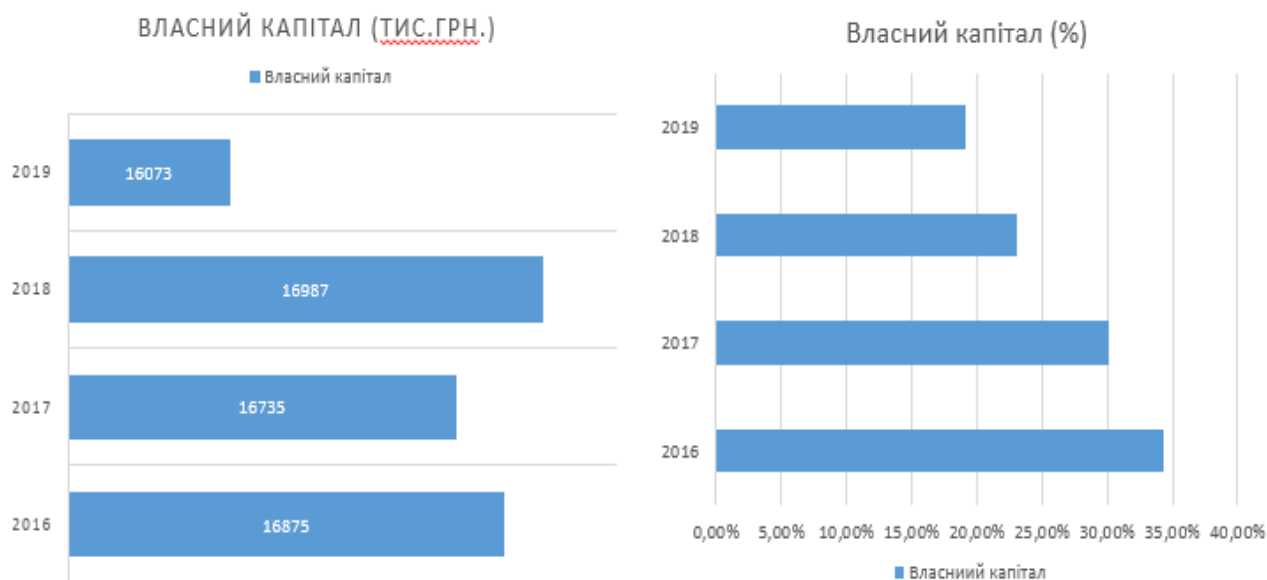

Рис. 2.3. Величина власного капіталу ТОВ НВП “Призма” 2016 – 2019 р.р.

Взагалі враховуючи аналіз балансу, можна зробити висновок про незадовільний фінансовий стан підприємства. Про це говорять наступні фактори:

- збільшення валюти балансу за рахунок росту зобов'язань;
- хронічна нестача грошових коштів для нормалізування значень коефіцієнтів ліквідності та платоспроможності підприємства;
- зменшення долі власного капіталу в загальній структурі балансу та як наслідок фінансово нестійке становище підприємства;
- постійний приріст долі виробничих запасів.

2.2. Аналіз підходів до формування та фінансування оборотних активів ТОВ НВП «Призма»

Як відомо, політика управління капіталом визначається певною комбінацією підходів до формування (консервативний, агресивний і помірний) та підходів до фінансування (агресивний, помірний та консервативний) оборотних активів.

Підходи до формування відрізняються різними сумами оборотних активів підприємства при заданому обсязі виробництва та реалізації і вибір того чи іншого підходу відбиває різні співвідношення ризику неплатоспроможності, рівня ефективності використання ресурсів та прибутковості.

Важливою особливістю є те, що використання будь-якого з вказаних підходів до формування оборотних активів характеризує планомірний та контрольований процес управління оборотними активами і різниця між ними зводиться до формування різних обсягів резервів по окремих оборотних активах на випадок непередбачених складностей в процесах постачання, виробництва та реалізації. Підприємства формують такий обсяг оборотних активів, який би відповідав наступним цілям: забезпечення заданого обсягу постачання, виробництва та реалізації продукції, платоспроможності та фінансової стійкості.

В сучасних умовах багато підприємств мають недостатні або надлишкові суми оборотних активів, зіштовхуються з труднощами в забезпеченні безперервності процесів постачання, виробництва та реалізації продукції, не відповідають критеріям фінансової стійкості та платоспроможності.

Як показав аналіз динаміки складу і структури балансу, підприємство ТОВ НВП «Призма» зіштовхнулось з подібними проблемами, і обсяги оборотних активів на даному підприємстві є надлишковими.

Дослідження вітчизняних науковців з проблеми управління оборотними активами на підприємствах України дозволили встановити, що основою критерію визначення типу підходу до формування активів є нормативні значення коефіцієнту фінансової стійкості та коефіцієнту покриття [71]. Ґрунтуючись на цих критеріях,

доцільно виділити наступні діапазони значення оборотних активів для кожного з підходів (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Критерії визначення типу підходу до формування оборотних активів

Тип підходу до формування оборотних активів	Вага оборотних активів в загальній вартості активів підприємства, %
Консервативний	70-80
Помірний	50-60
Агресивний	20-25

Згідно з цією градацією було визначено питому вагу оборотних активів в загальній вартості активів підприємства ТОВ НВП «Призма» (табл. 2.3).

Таблиця 2.4

Динаміка зміни питомої ваги оборотних активів в загальній вартості активів на підприємстві ТОВ НВП «Призма»

Рік	Вага оборотних активів в загальній вартості активів підприємства ТОВ НВП «Призма», %
2016	79,56
2017	80,98
2018	86,80
2019	85,45

Виходячи з отриманих результатів, можна зробити висновок, що на даному підприємстві застосовується нераціональний підхід до формування оборотних активів, це пояснюється постійною тенденцією до збільшення частки оборотних активів в загальній структурі активів підприємства. Розглянуті три підходи до фінансування оборотних активів (агресивний, помірний та консервативний) відрізняються між собою сумою робочого капіталу і часткою довгострокових пасивів, що залучаються для фінансування оборотних активів. Основою критерію визначення типу підходу до фінансування оборотних активів можна обрати коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами. Цей коефіцієнт

показує яку питому вагу оборотних активів підприємство покриває за рахунок робочого капіталу. Виходячи з того, якій частині оборотних активів дорівнює сума робочого капіталу, визначається тип підходу до фінансування оборотних активів. Постійна частина оборотних активів – це той мінімум, який потрібен підприємству для здійснення операційної діяльності і величина якого не залежить від сезонних коливань, обсягу виробництва та реалізації поліграфічної продукції. Як правило, вона повністю фінансується за рахунок власного капіталу та довгострокових залучених коштів. Змінній частині оборотних активів притаманні коливання у зв'язку з сезонною зміною обсягів діяльності. Фінансується вона за рахунок короткострокового залученого капіталу, а при консервативному підході – частково і за рахунок власного капіталу. Діапазони для кожного з підходів зазначені в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Підходи до фінансування активів підприємства, [43]

Вид активу	Нормативне значення питомої ваги	Підходи до фінансування		
		Агресивний	Помірний	Консервативний
1	2	3	4	5
Необоротні активи	33%	40% - ДЗК 60%- ВК	20% - ДЗК 80%- ВК	10% - ДЗК 90%- ВК
Постійна частина оборотних актив	35%	50% - ДЗК 50%- ВК	25% - ДЗК 75%- ВК	100%- ВК
Змінна частина оборотних активів	32%	100% - КЗК	100% - КЗК	50% - ВК 50%- КЗК

Примітка: ВК – власний капітал, ДЗК – довгостроковий залучений капітал, КЗК – короткостроковий залучений капітал.

В табл. 2.5 наведені нормативні значення коефіцієнтів концентрації власного капіталу, концентрації залученого капіталу та фінансового левериджу.

В табл. 2.6 наведені результати розрахунку коефіцієнту забезпечення оборотних активів власними коштами на підприємстві ТОВ НВП «Призма».

Таблиця 2.6

Нормативні значення коефіцієнтів згідно загальноприйнятих підходів до фінансування активів підприємства

Коефіцієнт	Підходи до фінансування		
	Агресивний	Помірний	Консервативний
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	37,3%	52,65%	80,7%
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	62,7%	47,35%	19,3%
Коефіцієнт фінансового левериджу	1,68	0,90	0,24

Таблиця 2.7

Визначення типу підходу до фінансування оборотних активів

Рік	Значення коефіцієнту концентрації власного капіталу, %	Значення коефіцієнту концентрації залученого капіталу, %	Значення коефіцієнту фінансового левериджу	Тип політики фінансування оборотних активів
2016	34	66	-68,5	Агресивний
2017	30	70	-34,5	Агресивний
2018	23	77	-43,7	Агресивний
2019	19	81	-6,65	Агресивний

На підприємстві ТОВ НВП «Призма» в досліджуваній період спостерігається необґрунтована політика управління оборотними активами, які складають 85% активу балансу, та не відповідає допустимим комбінаціям політики формування та політики фінансування оборотних активів. Невід'ємною частиною аналізу фінансового стану підприємства є аналіз стану оборотних активів. В табл.2.7 та 2.8 відображено формули та результати розрахунку показників ефективності використання оборотних активів.

Розглядаючи дані таблиці 2.8 можна зробити висновок про кризовий стан фінансової стійкості підприємства, тобто підприємство має кредити та позики, не погашені в строк, а також прострочену кредиторську заборгованість. В цьому випадку можна говорити про те, що підприємство знаходиться на межі банкрутства.

Загальна величина запасів постійно збільшується, і протягом аналізованого періоду збільшилась майже вдвічі.

Таблиця 2.8

Матеріальні оборотні активи підприємства і джерела їх формування, [33]

Показник	Формула розрахунку
1	2
Запаси (З)	$Z = BЗ + Тв + НВ + ГП + Т = \text{Виробничі запаси} + \text{Тварини} + \text{Незавершене виробництво} + \text{Готова продукція} + \text{Товари}$
Власний оборотний капітал (ВОК)	$ВОК = ВК - НА = \text{Власний капітал} - \text{Необоротні активи}$
Загальна величина основних джерел формування запасів ($K_{с.дз}$)	$K_{с.дз} = ВОК + \text{Довгострокові зобов'язання}$
Загальна величина основних джерел формування запасів	$K_o = K_{с.дз} + \text{Короткострокові кредити}$
Надлишок або недостача власного оборотного капіталу	$\pm \Phi^c = K_{с.об} - Z$
Надлишок або недостача власного оборотного капіталу та довгострокових позикових джерел для формування запасів	$\pm \Phi^T = K_{с.дз} - Z$
Надлишок або недостача загальної величини основних джерел формування запасів	$\pm \Phi^o = K_o - Z$

Таблиця 2.9

Аналіз матеріальних оборотних активів ТОВ НВП "Призма" і джерел формування у 2016 – 19 р.р.

Показник	2016	2017	2018	2019	Нормативне значення
1	2	3	4	5	6
Загальна величина запасів (З)	29451	35092	53906	58687	-
Наявність власних оборотних коштів (Квок)	6829	6183	7256	3845	-
Величина функціонуючого капіталу (Ксдз)	8682	8086	24469	33230	-
Загальна величина джерел (Ko)	8682	8632	26756	35880	-

Продовження таб.2.9

1	2	3	4	5	6
$\Phi_c = K_{\text{вок}} - 3$	-22622	-28909	-46650	-54842	якщо > 0 , то=1 якщо < 0 , то=0
$\Phi_T = K_{\text{сдз}} - 3$	-20769	-27006	-29437	-25367	якщо > 0 , то=1 якщо < 0 , то=0
$\Phi_o = K_o - 3$	-20760	-26460	-27150	-22807	якщо > 0 , то=1 якщо < 0 , то=0
Трьохкомпонентний показник типу фінансової стійкості: [S ($\pm\Phi_c$); S ($\pm\Phi_T$); S ($\pm\Phi_o$)]	(0;0;0)	(0;0;0)	(0;0;0)	(0;0;0)	

2.3. Характеристика та оцінка основних економічних показників діяльності ТОВ НВП «Призма»

Фінансовий стан підприємства можна оцінити з погляду його короткострокової та довгострокової перспектив. У короткостроковій перспективі критерієм оцінки фінансового стану підприємства є його ліквідність і платоспроможність, тобто здатність своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за короткостроковими зобов'язаннями. Термін "ліквідний" передбачає безперешкодне перетворення майна на гроші. Ліквідність підприємства - це його спроможність перетворювати свої активи на гроші для покриття всіх необхідних платежів.

Для оцінки реального рівня ліквідності підприємства необхідно провести аналіз ліквідності балансу.

Аналіз ліквідності підприємства передбачає два етапи:

1. Складання балансу ліквідності;
2. Розрахунок та аналіз основних показників ліквідності[57].

З метою оцінки ступеню ліквідності балансу доцільний також паралельний аналіз активів підприємства з погляду їхньої ліквідності й терміновості пасивів з погляду терміновості погашення зобов'язань.

Всі активи підприємства залежно від ступеня ліквідності, тобто швидкості

перетворення в кошти, можна умовно підрозділити на такі групи:

A1 - найбільш ліквідні активи – суми по всіх статтях коштів, які можуть бути використані для виконання поточних розрахунків негайно. У цю групу включають також короткострокові фінансові вкладення (цінні папери);

A2 - швидко реалізовані активи – для їхнього оборення до грошових коштів необхідний певний час. У цю групу можна включити дебіторську заборгованість, платежі по якій очікуються протягом року після звітної дати, інші оборотні активи. Ліквідність даних активів може бути різною й залежить від суб'єктивних й об'єктивних факторів: кваліфікації фінансових працівників, взаємин з контрагентами і їхньої платоспроможності, умов надання кредитів покупцям, організації вексельного обігу;

A3 - повільно реалізовані активи – запаси, дебіторська заборгованість, платежі по якій очікуються більш ніж через рік після звітної дати. Це найменш ліквідні активи, оскільки товарні запаси не можуть бути продані до тих пір, доки не знайдені покупці, а запаси сировини, матеріалів, незавершеної продукції можуть вимагати попередньої обробки перед продажем;

A4 - важко реалізовані активи, призначені для використання в господарській діяльності протягом тривалого періоду часу. У дану групу можна включити статті першого розділу активу балансу. [67]

Пасиви балансу в міру зростання строків погашення зобов'язань групуються в такий спосіб:

П1 - найбільш термінові зобов'язання – кредиторська заборгованість, розрахунки по дивідендах, інші короткострокові зобов'язання, а також позички, не погашені в строк;

П2 - короткострокові пасиви – короткострокові кредити й інші зобов'язання, що підлягають погашенню протягом року від звітної дати;

П3 - довгострокові пасиви – довгострокові кредити та інші довгострокові пасиви;

П4 - постійні пасиви – джерела власних коштів та забезпечення наступних витрат і платежів.

Підприємство вважається ліквідним, якщо його поточні активи перевищують його короткострокові зобов'язання. Для оцінки реального ступеня ліквідності підприємства необхідно провести аналіз ліквідності балансу.

Ліквідність балансу визначається як ступінь покриття зобов'язань підприємства його активами, строк оборення яких у кошти відповідає строку погашення зобов'язань. [37]

Для визначення ліквідності балансу доцільно зіставити результати по кожній групі активів і пасивів. Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються умови: $A1 > П1$; $A2 > П2$; $A3 > П3$; $A4 < П4$.

Якщо виконуються перші три нерівності, тобто поточні активи перевищують зовнішні зобов'язання, то обов'язково виконується остання нерівність, що має глибокий економічний зміст: наявність у підприємства власних оборотних коштів; виконується мінімальна умова фінансової стійкості. Невиконання будь-якої з перших трьох нерівностей свідчить про те, що ліквідність балансу тією чи іншою мірою відхиляється від абсолютної. При цьому надлишок коштів по одній групі активів компенсується їх нестачею по іншій групі, хоча компенсація може бути лише по вартісній величині, оскільки в реальній платіжній ситуації менш ліквідні активи не можуть замінити більш ліквідних. [20]. Співвідношення між структурними елементами активів і пасивів ТОВ НВП «Призма» розраховані в таблиці 2.10. Баланс підприємства є відносно неліквідним. Про короткострокову неліквідність балансу свідчить негативне значення співвідношення найбільш ліквідних активів і найбільш термінових пасивів.

Таблиця 2.10

Структура активів ТОВ НВП «Призма» за ступенем ліквідності та пасивів за рівнем терміновості у 2016-2019 рр.

Показники	Абсолютні величини на дату, тис. грн.			
	2016	2017	2018	2019
A1 Найбільш ліквідні активи	472	31	1	36
A2 Швидко реалізовані активи	9092	9626	9827	13117
A3 Повільно реалізовані активи	29543	35266	54171	58687

A4 Важко реалізовані активи	10046	10552	9731	12228
-----------------------------	-------	-------	------	-------

Продовження таб.2.10

1	2	3	4	5
П1 Найбільш термінові зобов'язання	30425	36291	36722	35960
П2 Короткострокові пасиви	0	546	2287	2650
П3 Довгострокові пасиви	1853	1903	17213	29385
П4 Постійні пасиви	16875	16735	17508	16073
A1 - П1	-29953	-36260	-36721	-35924
A2 - П2	9092	9080	7540	10467
A3 - П3	27690	33363	36958	29302
П4 - A4	6829	6183	7777	3845
A1 - П1	-60,94%	-65,36%	-49,80%	-42,73%
A2 - П2	18,50%	16,37%	10,23%	12,45%
A3 - П3	56,33%	60,14%	50,13%	34,86%
П4 - A4	13,90%	11,15%	10,55%	4,57%

Підприємство має надлишок активів середнього ступеню ліквідності в розмірі 19-12% активів за розглянутий період. Надлишок активів середнього ступеню ліквідності стабільно зменшується, тобто збалансованість активів і пасивів покращується.

Також підприємство має надлишок повільно реалізованих активів – 57-35% за аналізованій період. Це спричинене постійним зростанням в структурі активів виробничих запасів, а його тенденція до спаду може бути пояснена збільшенням величини довгострокових зобов'язань.

Що стосується довгострокової ліквідності, то дефіцит власних оборотних коштів (П4 - A4) відсутній, хоча з кожним роком їх величина зменшується.

Другим етапом аналізу ліквідності підприємства є розрахунок та аналіз основних показників ліквідності. Вони застосовуються для оцінки можливостей підприємства виконати свої короткострокові зобов'язання.

Основні показники ліквідності:

1. Загальний коефіцієнт ліквідності (коефіцієнт покриття, коефіцієнт поточної ліквідності) дає загальну оцінку платоспроможності підприємства.

Він показує, скільки гривень поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань. Логіка цього показника полягає в тому, що підприємство погашає короткострокові зобов'язання в основному за рахунок поточних активів [9].

2. Коефіцієнт швидкої ліквідності - цей коефіцієнт за смисловим значенням аналогічний коефіцієнту покриття, тільки він обчислюється для вузкого кола поточних активів, коли з розрахунку виключено найменш ліквідну їх частину - виробничі запаси [9].

Матеріальні запаси виключаються не стільки тому, що вони менш ліквідні, а головне через те, що кошти, які можна одержати в разі вимушеної реалізації виробничих запасів, можуть бути істотно нижчими за витрати на їхню закупівлю. За умов ринкової економіки типовою є ситуація, коли за ліквідації підприємства одержують 40 % і менше від облікової вартості запасів. Розумним коефіцієнтом швидкої ліквідності є співвідношення 1:1.

Практично багато підприємств мають нижчий коефіцієнт швидкої ліквідності (наприклад, 0,5 : 1), тому для оцінки їхньої фактичної ліквідності треба проаналізувати тенденції зміни цього показника за певний період. Так, якщо зростання коефіцієнта швидкої ліквідності було пов'язане в основному зі зростанням невиправданої дебіторської заборгованості, то це свідчить про серйозні фінансові проблеми підприємства. У західній економічній літературі цей коефіцієнт називають коефіцієнтом миттєвої оцінки.

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності.

Цей коефіцієнт показує, яку частину короткострокових позикових зобов'язань можна за необхідності погасити негайно. Теоретично достатнім значенням для коефіцієнта абсолютної ліквідності є співвідношення 0,2 : 1. На практиці фактичні середні значення коефіцієнтів ліквідності бувають значно нижчими, але це ще не дає підстави висновувати про неможливість підприємства негайно погасити свої борги, бо мало ймовірно, щоб усі кредитори підприємства одночасно пред'явили йому свої боргові вимоги [31].

З таблиці 2.11 видно, що на протязі аналізованих років коефіцієнти так і не досягли нормативного значення. Коефіцієнт абсолютної ліквідності на протязі 2016-2019 р.р. був набагато менше нормативного значення, що спричинено постійною відсутністю грошових коштів та постійним зростом поточних кредиторських зобов'язань.

Таблиця 2.11

Показники ліквідності ТОВ НВП «Призма» у 2016-2019 р.р.

Показники ліквідності	Порядок розрахунку	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Нормативне значення
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	$K_n = \frac{A1 + A2 + A3}{П1 + П2}$	1,29	1,23	1,64	1,86	2 – 2,5
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$K_{шв.л} = \frac{A1 + A2}{П1 + П2}$	0,31	0,26	0,25	0,34	0,7 – 0,8
Коефіцієнт платоспроможності (абсолютної ліквідності)	$K_{пл} = \frac{A1}{П1 + П2}$	0,016	0,00084	0,00003	0,001	0,2 – 0,25

Значення коефіцієнта швидкої ліквідності за весь період аналізу жодного разу навіть не наблизився до нормативного значення, що свідчить про нездатність підприємства погасити свої поточні зобов'язання за рахунок дебіторської заборгованості та грошових коштів. Розглядаючи коефіцієнт загальної ліквідності (покриття) можна сказати, що підприємство здатне погасити свої поточні зобов'язання тільки якщо задіяні всі оборотні активи підприємства, тобто підприємство не платоспроможне.

Таким чином, виходить, що баланс ТОВ НВП «Призма» ліквідний, але не платоспроможний.

Якщо темпи зниження зберуться у наступних роках, то підприємство може розтратити значний запас ліквідності і опинитись на межі нестабільності та загрози банкрутства. Ще один факт, який викликає занепокоєння - низьке значення

абсолютної ліквідності. Цей показник нижче нормативного значення. Такий стан речей говорить про неможливість підприємства негайно погасити навіть поточні зобов'язання.

Тобто слід спеціально зазначити, що ліквідність підприємства зовсім не тотожна його платоспроможності. Так, коефіцієнти ліквідності характеризують фінансовий стан як незадовільний.

Платоспроможність означає наявність у підприємства коштів і еквівалентів, достатніх для розрахунків з кредиторської заборгованості, що потребує негайного погашення. Ознаками платоспроможності є:

- наявність грошей у касі, на поточних рахунках;
- відсутність простроченої кредиторської заборгованості.

Таким чином показники ліквідності підприємства є незадовільними, є істотні проблеми із платоспроможністю, які потребують вирішення.

Фінансова стійкість – характеристика стабільності фінансового стану підприємства, яка забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі використовуваних фінансових засобів [40].

Висновки до розділу 2

У другому розділі приводяться основні відомості про досліджуване підприємство, а також був проведений аналіз його фінансового стану, після чого можна зробити наступні висновки:

1. Аналіз балансу підприємства показав постійний приріст загальної суми активів підприємства, зазвичай за рахунок росту виробничих запасів підприємства та позикових коштів. Доля оборотних активів підприємства в загальній структурі активів збільшилась до 85% у 2019 році через збільшення виробничих запасів. Доля власного капіталу на протязі аналізованого періоду зменшилась на 15% і на кінець 2019 року становила 19% від загального обсягу пасивів. Постійним ростом

відзначаються позикові засоби підприємства – як довгострокові так і поточні зобов'язання.

Аналіз ліквідності балансу підприємства показав хронічну нестачу грошових коштів на рахунках підприємства, проте це не є абсолютно негативним показником так як підприємство може зберігати або вкладати свої кошти в інвестиційні проекти. В цілому, баланс ліквідний, і хоча дефіциту власних оборотних коштів не існує, є тенденція до його виникнення. Коефіцієнти платоспроможності не досягають нормативних значень і узагальнено характеризують підприємство як неплатоспроможне.

За результатами розрахунків фінансової стійкості можна зробити висновки:

- про інтенсивність використання позикових засобів;
- про ступінь залежності від короткострокових зобов'язань;
- про рівень довгострокової стійкості компанії без позикових засобів.

РОЗДІЛ 3

ПЛАНУВАННЯ ЗАХОДІВ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ТОВ НВП «ПРИЗМА»

3.1. Використання логістичного підходу до управління запасами

Після проведеного аналізу в розділі 2, було виявлено, що виробничі запаси складають переважну долю оборотних активів, тому необхідна оптимізація їх розміру.

Операційні менеджери давно усвідомили, що ефективне управління запасами є вкрай необхідним для будь-якого підприємства.

З одного боку, підприємство може спробувати знизити витрати шляхом зниження рівня запасів, що зберігається. З іншого боку, замовники виявляють незадоволеність, коли виникають часті перебої, викликані нестачею запасів.

Таким чином, потрібно підвести баланс між вкладанням в запаси і необхідним рівнем обслуговування споживачів. Очевидно, що мінімізація витрат є найважливішим чинником при досягненні такого балансу. [13]

Управління запасами передбачає організацію контролю їх фактичного стану.

Контроль стану запасів – це вивчення і регулювання рівня запасів виробничо-технічного призначення, товарів народного споживання з метою виявлення відхилень від норм запасів і вживання оперативних заходів до ліквідації відхилень.

Необхідність контролю стану запасів обумовлена підвищенням витрат у випадку виходу фактичного розміру запасу за рамки, передбачені нормами запасу. Контроль стану запасу проводиться на основі даних обліку запасів і може здійснюватися безупинно або через визначені періоди.

Операційні менеджери заснували системи для управління запасами. Однією з найбільш поширених є класифікація запасів, вимірюваних в одиницях запасів (ABC-аналіз) [55].

У логістиці ABC-аналіз застосовують, ставлячи за мету скорочення величини запасів, скорочення кількості переміщень на складі, загального збільшення прибутку підприємства.

Ідея методу ABC полягає в тому, щоб із усієї безлічі однотипних об'єктів виділити найбільш значимі з погляду визначеної мети. Таких об'єктів, як правило, небагато, і саме на них необхідно зосередити основну увагу і сили.

В економіці широко відомо так зване правило Парето (20/80), відповідно до якого лише п'ята частина (20%) від усієї кількості об'єктів, з якими звичайно приходиться мати справу, дає приблизно 80% результатів цієї справи. Внесок інших 80% об'єктів складає тільки 20% загального результату.

Наприклад, у торгівлі 20% найменувань товарів дає, як правило, 80% прибутку підприємства, інші 80% найменувань товару - лише необхідне доповнення, обов'язковий асортимент. Американці називають цю закономірність "правилом великого пальця": піднятий нагору великий палець правої руки символізує ті самі 20% ударних об'єктів, при цьому стиснуті в кулак 4 пальці позначають значимість піднятого нагору – 80% [81].

Суть принципу Парето полягає в тому, що в процесі досягнення якої-небудь мети нерационально приділяти об'єктам, що утворюють малу частину внеску, ту ж увагу, що й об'єктам першорядної важливості. Відповідно до методу Парето, безліч керованих об'єктів поділяється на дві неоднакові частини. Широко застосовуваний у логістиці метод ABC пропонує більш глибокий поділ – на три частини. При цьому попередньо всі керовані об'єкти необхідно оцінити по ступеню внеску в результат діяльності. [14]

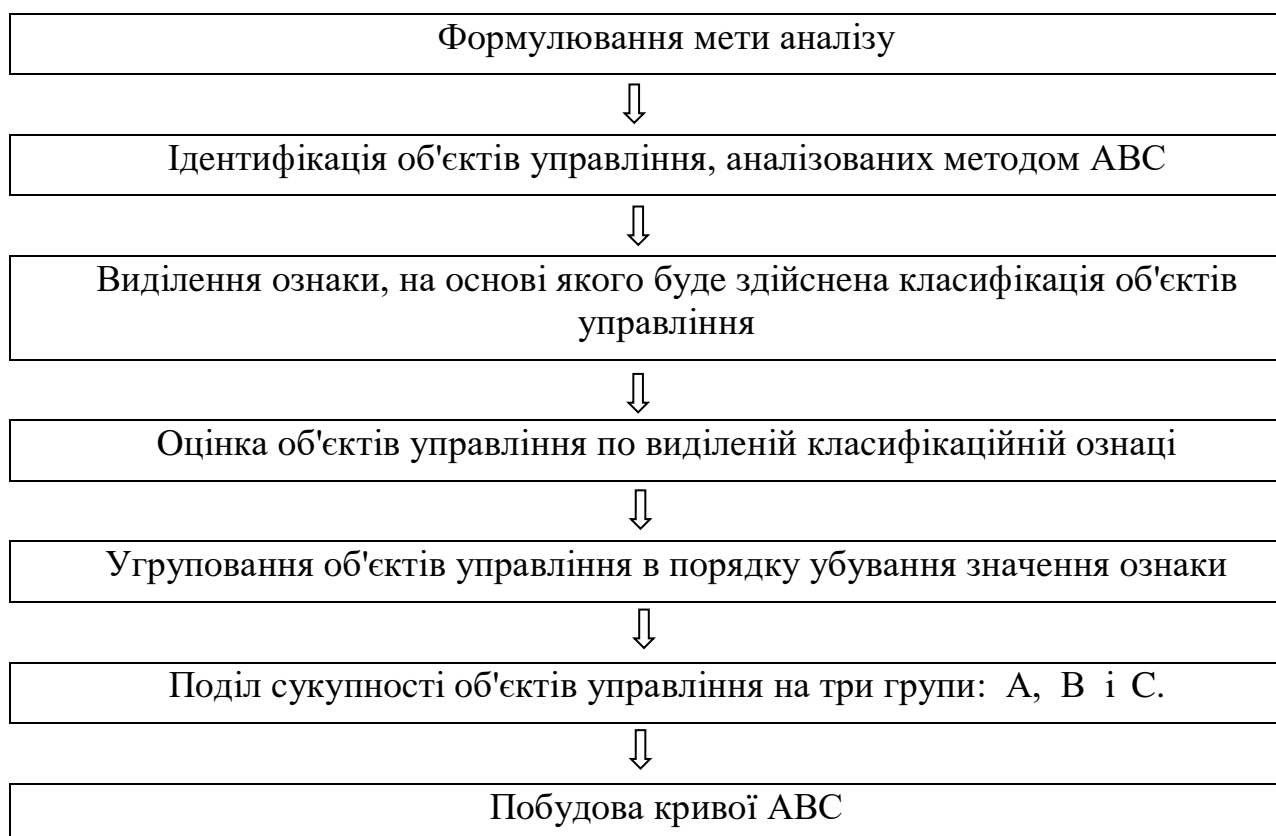
ABC-аналіз підрозділяє запаси на три класифікаційні групи на основі їх річної вартості.

Товари (матеріали) класу А – це нечисленні, але найважливіші товари, на які приходиться велика частина коштів, вкладених у запаси. Розміри запасів по позиціях групи А постійно контролюють, точно визначають витрати, зв'язані з закупівлею, доставкою і збереженням, а також розмір і момент замовлення.

Товари (матеріали) класу В займають середнє положення у формуванні запасів підприємства та у порівнянні з групою А вимагають до себе меншої уваги. Тут здійснюється звичайний контроль і збір інформації про запаси, що повинний дозволити вчасно знайти основні зміни у використанні запасів.

Товари (матеріали) класу С, що складають, як правило, велику частину асортименту, відносять до другорядного. На долю цих товарів приходить найменша частина усіх фінансових засобів, вкладених у запаси. Точні оптимізаційні розрахунки розміру і періоду замовлення з товарами даної групи не виконуються. Поповнення запасів реєструється, але поточний облік рівня запасів не ведеться. Перевірка наявних запасів проводиться лише періодично, наприклад, один раз на шість місяців.

Імовірність виникнення попиту на товари з підмножин А, В и С підлегла різним законам розподілу. Установлено, що на більшості підприємств приблизно 75% вартості запасів охоплює близько 10% асортиментних позицій (клас А), 20% вартості - відповідно 25% позицій асортименту і 5% вартості – 65% асортименту (підмножина С). Порядок проведення аналізу ABC показаний на рисунку 3.1.

Рис.3.1. Порядок проведення аналізу ABC[75]

Інший критерій – замість річного обсягу у вартісному вираженні можна визначити число одиниць найменуванні. Наприклад, передбачення інженерних змін, проблеми доставки, проблеми якості чи висока вартість одиниці можуть диктувати розподіл найменувань у підсумковій класифікації. [15]

Політика, що базується на ABC-аналізі, включає наступне.

1) закупівлі ресурсів у значно більш надійних постачальників по групі найменувань А, ніж по групі С;

2) найменування групи А, на противагу найменуванням груп В і С, повинні піддаватися більш ретельному фізичному контролю складування і по можливості розміщатися в найбільш надійних місцях, точність записів найменувань виробів групи А повинна піддаватися більш частим перевіркам;

3) прогнозування потреби найменувань А-групи повинне проводитися більш ретельно, чим прогнозування потреби в інших найменуваннях.

Вдала політика запасів мало чого коштує, якщо служба менеджменту не знає, якими запасами володіє. Точність ведення обліку є діючої складової виробничої системи і системи руху запасів. Точні записи дозволяють організаціям фокусувати увагу тільки на тих найменуваннях інгредієнтів, що дійсно найбільш необхідні. Тільки коли організація може точно визначити, скільки вона має в наявності, вона зможе прийняти досить обгрунтовані рішення щодо замовлень, планування і перевезень.

Щоб гарантувати точність, записи надходжень і витраті повинні бути так само надійні, як і схоронність на складі. Добре організовані склади повинні мати контрольовані підходи, гарні умови збереження і площі, що дозволяють містити фіксовані кількості запасів. Навіть якщо організація робить істотні зусилля по створенню системи точних записів руху запасів, ці записи повинні підтверджуватися інвентаризацією чи системою аудиторських перевірок. Це часто означає вилучення необхідного устаткування і використання низькокваліфікованого персоналу, що підраховує матеріали й одиниці збереження звичайним способом, тоді як записи

запасів повинні підтверджуватися результатами інвентаризації. Цикли розрахунків спираються на класифікацію запасів, отриману в результаті ABC-аналізу. [16; 49; 75]

У результаті процедури циклу розрахунків (інвентаризації) підраховуються одиниці найменувань, порівнюються з даними поточного обліку, що підтверджуються чи ні, а встановлені неточності періодично документуються. Причини неточностей потім аналізуються, і відповідна коректування вводиться в облікові дані на основі прийнятої класифікації. Найменування одиниць групи А піддаються перевірці найчастіше, можливо один раз на місяць; найменування В-групи будуть проглядатися і прораховуватися менш часто, можливо раз у квартал; одиниці найменувань групи З перевіряються кожні шість місяців. Розташуємо складські найменування запасів ТОВ НВП «Призма» в порядку убавання їх річного обсягу в грошовому вираженні.

Як видно з таблиці 3.1, перші 3 позиції (17,4% об'єктів) списку, упорядкованого подібним чином, дали 72% результату (у сумі з четвертим вони дали б 76,6% річного обсягу, що більше 75%, тому обмежимося трьома). Наступні 10 позицій (33,9% об'єктів) дали 23% загального результату, що в сумі з класом А дає 95% річного обсягу. Останні 17 позицій (48,7% об'єктів) дали лише 5% загального результату. Наразі витрати на управління запасами розподілялися між всіма об'єктами рівномірно, поза залежністю від внеску об'єкта в кінцевий результат.

Таблиця 3.1

ABC-калькуляція запасів ТОВ НВП «Призма»

Складські найменування	Річний обсяг, од.	Частка від річного обсягу, %	Вартість одиниці, грн.	Річний обсяг, грн.	Частка річного обсягу, %
1	2	3	4	5	6
00432	75	7,9%	201,88	15141,25	25,8%
01182	54	5,7%	275,00	14847,8	25,3%
00329	36	3,8%	340,7	12265,59	20,9%
Клас А	165	17,4%		42254,64	72,0%
11424	21	2,2%	128,5	2699,6	4,6%
10560	66	7,0%	35,57	2347,48	4,0%
03573	45	4,7%	36,52	1643,24	2,8%
08297	15	1,6%	90,00	1349,8	2,3%
07388	30	3,2%	43,04	1291,11	2,2%
11469	6	0,6%	205,4	1232,43	2,1%

12760	45	4,7%	22,17	997,68	1,7%
-------	----	------	-------	--------	------

Продовження таб.3.1

1	2	3	4	5	6
11563	45	4,7%	18,26	821,62	1,4%
00451	36	3,8%	21,2	762,93	1,3%
12572	12	1,3%	29,34	352,11	0,7%
Клас В	321	33,9%		13498,00	23,0%
13141	36	3,8%	9,62	346,25	0,5%
11275	72	7,6%	4,65	334,52	0,5%
03484	51	5,4%	6,33	322,74	0,5%
00717	6	0,6%	42,06	252,35	0,4%
12205	45	4,7%	5,35	240,62	0,4%
14265	12	1,3%	14,68	176,06	0,3%
05312	15	1,6%	11,35	170,2	0,3%
04232	21	2,2%	7,82	164,32	0,3%
01036	21	2,2%	7,55	158,45	0,3%
00211	18	1,9%	8,48	152,59	0,3%
10002	21	2,2%	7,00	146,72	0,3%
10541	15	1,6%	8,6	129,11	0,2%
09876	42	4,4%	2,93	123,24	0,2%
14111	15	1,6%	7,00	105,00	0,2%
10572	21	2,2%	2,52	52,82	0,1%
13902	30	3,2%	1,57	46,95	0,1%
11498	21	2,2%	0,6	12,41	0,0%
Клас С	462	48,7%		2934,35	5,0%
РАЗОМ	948	100,0%		58687,00	100,0%

При цьому вартість управління одним об'єктом складала 3,33 умовних одиниць. Загальна вартість управління складає 100 умовних одиниць (30x3,33). Збільшимо вдвічі вартість управління об'єктами групи А і знизимо вдвічі вартість управління об'єктами групи С. Вартість управління об'єктами групи В залишимо без змін. Простий розрахунок показує, що загальна вартість управління скоротиться на 18,34 умовних одиниць: $3 * 6,66 + 10 * 3,33 + 17 * 1,66 = 81,66$.

Погіршення управління групою С, швидше за все, не зробить скільки-небудь значимого впливу на загальний результат у зв'язку з незначною роллю цієї групи. У той же час поліпшення управління групою А може цей результат істотно поліпшити. Таким чином, перерозподіл витрат на управління, виконаний відповідно до результатів аналізу АВС, дасть зниження витрат на управління запасами на 18,34% і

одночасно підвищить його ефективність. Графічно метод ABC представлений на рисунку 3.2.

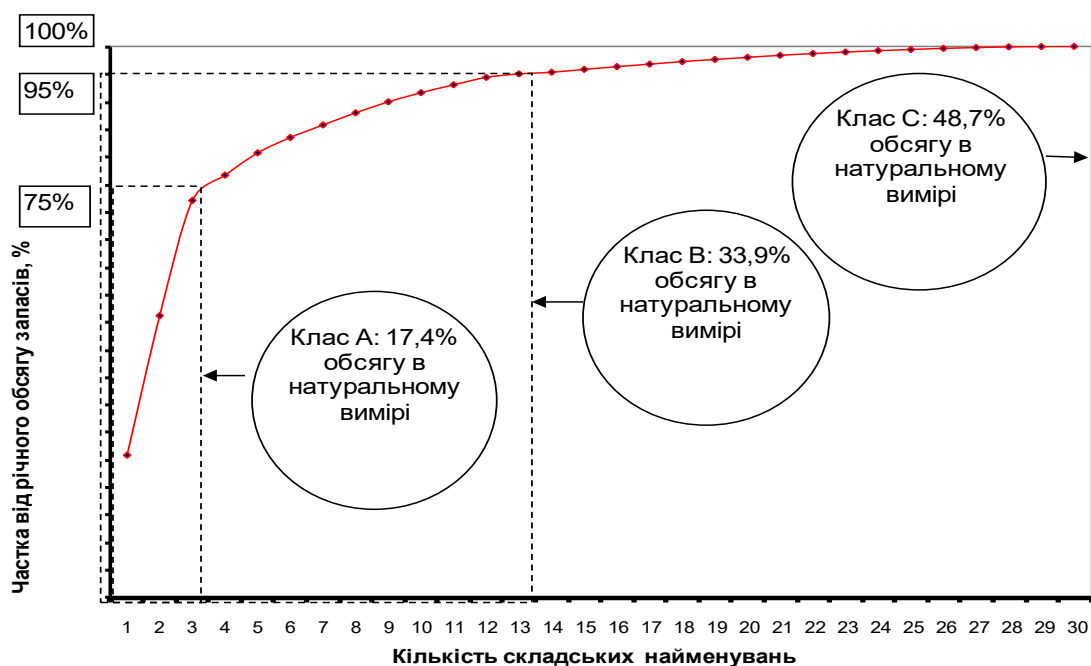

Рис.3.2. ABC-аналіз запасів ТОВ НВП «Призма», [15; 47]

При річному рівні витрат на управління запасами ТОВ НВП «Призма» в розмірі 3609 тис. грн. економія складе 662 тис. грн.

3.2. Прискорення оборотності дебіторської заборгованості ТОВ НВП «Призма» за допомогою використання різних видів знижок

Дуже важлива проблема, що дуже актуальна не тільки для ТОВ НВП «Призма», але й для інших підприємств, незалежно від форм власності, масштабів виробництва й виду діяльності – це проблема мінімізації коштів в розрахунках. [17]

Теоретично, здійснення підприємницької діяльності учасниками майнового обороту припускає, що в міру проведення господарських операцій вони не тільки повертають вкладені кошти, але й одержують доходи. Однак, на практиці нерідко

виникають ситуації, коли за тих або інших причин підприємства не мають можливості стягнути борги з контрагентів. У цьому випадку дебіторська заборгованість «зависає» на довгі місяці, а іноді й роки. Як правило, причиною є неплатоспроможність боржника. Зростання дебіторської заборгованості приводить до неефективної роботи підприємства, погіршує фінансовий стан, оскільки прострочена дебіторська заборгованість – це кошти, які випадають із обороту й не тільки не дають доходу, але й дуже часто ставлять підприємство в скрутний стан при розрахунках з іншими підприємствами. Це спричиняє непередбачені видатки у вигляді штрафів, пені, неустойок за порушення зобов'язань перед кредиторами. В ситуації значних інфляційних очікувань та не досить високої платіжної дисципліни підприємств в Україні, широке поширення одержала гнучка система знижок за оплату в строк. Саме знижки за оплату в строк сприяють скороченню дебіторської заборгованості. Вони дозволяють вчасно дістати грошові кошти від покупців і замовників, тому що є свого роду стимулятором для більше швидких розрахунків.

Під економічним терміном «знижка» розуміють таку умову договору купівлі-продажу (у т.ч. усного), відповідно до якого відбувається зменшення ціни (вартості) продажу товару. Таке зменшення ціни (вартості) реалізованого товару на суму знижки може відбуватися до настання дати зазначеної реалізації або ж у момент такої реалізації товару[52]. Види знижок наведені на рисунку 3.3.

Рис.3.3. Види знижок, застосовувані для залучення споживачів, [37]

Знижками, найбільш популярними на практиці, є проста й «розпродажна» знижка. Проста знижка надається покупцям із преїскурантної або довідкової ціни товару (наприклад, у преїскуранті вказується ціна на товар, що діяла раніше, і ціна, по якій товар реалізується зараз). «Розпродажна» знижка застосовується підприємствами при розпродажі товарів (наприклад, що залежалися на складі або погано реалізованих). Величина знижок вказується (у ціннику, у преїскуранті й т.д.) певною сумою, що розраховується в такий спосіб: відсоток знижки необхідно помножити на продажну ціну, що раніше діяла, товару.

Крім того, підприємства торгівлі та сфери послуг використовують і інші види знижок, спрямованих на зменшення товарних запасів:

- сезонні – на сезонний товар, що реалізується поза сезоном або ж на сезонні партії товару;
- святкові – на товар, що реалізується в передсвяткові й святкові дні;
- спеціальні – при продажі товарів покупцям, у замовленнях яких найбільш зацікавлений продавець. Ця знижка може надаватися й у випадку реалізації покупцям пробної партії товару. Щодо привілейованих покупців знижка застосовується, в основному, на підставі попередньої домовленості;
- персональні – при продажі певного товару конкретному привілейованому покупцеві. Надаються на підставі попередньої особистої домовленості;
- акційні – на конкретні асортименти товару, що використовуються під час проведення певної акції;
- прогресивні – за умови попередньої домовленості сторін на придбання серійної партії виробів;
- дилерські (дистриб'юторські) - можуть надаватися своїм постійним представникам або посередникам, які займаються питаннями реалізації товару;
- знижка за швидку оплату. [42]

Найбільш прийнятним для ТОВ НВП «Призма», з огляду на специфіку його діяльності та тарифного регулювання, є саме останній вид знижок, тобто знижки за оплату в строк, залежно від строку оплати. Ці знижки пропонуються з метою спонукати покупця оплатити рахунок до закінчення застереженого строку платежу. Наприклад, ТОВ НВП «Призма» у договорі на надання послуг обмовляє строк платежу протягом 30 днів. Однак, при оплаті за цю продукцію протягом 10 днів споживачу надається знижка 5%. Такі умови в договорі на купівлю - продаж позначаються «5/10; п/30».

Багато споживачів-юридичних осіб воліють використовувати такі знижки. Застосування цих знижок сприяє скороченню сумнівної заборгованості й збільшенню оборотності дебіторської заборгованості.

Підставою для застосування знижок на підприємстві є наказ. Організація застосування знижок на підприємстві представлена на рисунку 3.4.

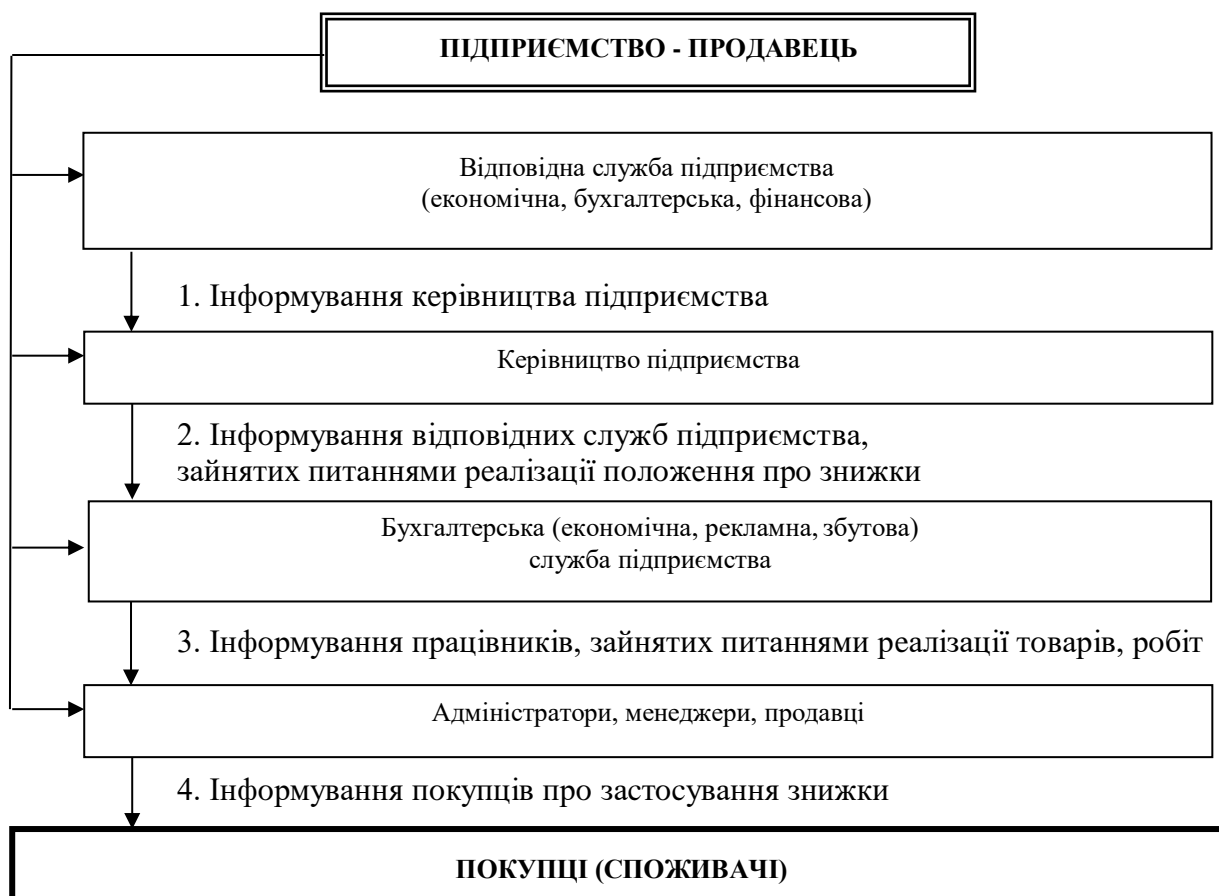

Рис.3.4. Порядок застосування знижок на підприємстві, [73]

Щоб порахувати збитки підприємства від несвоєчасної оплати рахунків дебіторами, необхідно від простроченої дебіторської заборгованості відняти її суму, скоректовану на індекс інфляції за цей строк (за мінусом отриманої пені), або суму простроченої дебіторської заборгованості помножити на ставку банківського відсотка за цей період і з отриманого результату відняти суму отриманої пені. Ще однією важливою проблемою є визначення оптимального розміру знижок, тому що в умовах інфляції будь-яка відстрочка не дозволяє одержати всю вартість реалізованої продукції. [19]

Для визначення оптимального розміру знижки використовується коефіцієнт падіння купівельної спроможності грошей, що визначається по формулі:

$$K = \frac{S}{I_{\text{ц}}}, \quad (3.1)$$

де : S - рахунки до одержання;

$I_{\text{ц}}$ - індекс цін.

У 2019 році рост споживчих цін в Україні замедлілся до 4,1% в порівнянні з 9,8% в 2018 році, як повідомляє Держстат. Відмічається, що в 2017 році показник інфляції склав 13,7%, в 2016 - 12,4%, в 2015 - 43,3%. У грудні 2019 року порівняно, з попереднім місяцем, дефляція склала 0,2%.

Якщо прийняти до уваги найбільш зважений прогноз МВФ, індекс цін дорівнює 1,059, відповідно виплата 1 млн. грн. у цей момент рівнозначна сплаті 944287 грн., тоді як 55713 - втрата виторгу від інфляції. В рамках цієї величини знижка з договірної ціни, що надається за умови дострокової оплати, дозволила б знизити втрати підприємства, пов'язані із знеціненням грошей. За даними підприємства, що аналізується, річна виручка від реалізації — 86017 тис. грн., причому 30% реалізації продукції здійснюється на умовах передоплати, і отже, 70% ($0,7 * 86017 = 60211,9$) з утворенням дебіторської заборгованості.

За підсумками аналізу фінансового стану ТОВ НВП «Призма», оборотність дебіторської заборгованості за 2019 рік склала 49 днів, місячний індекс інфляції у травні 2020 року 1,101%, Таким чином, місячна відстрочка платежу призводить до

того, що підприємство реально отримає 90,83% ($1/1,101 * 100$) від договірної вартості продукції.

Для періоду погашення дебіторської заборгованості (49 днів), що склався на підприємстві, індекс цін у середньому буде 1,8 ($1,101 * 49/30$). Тоді коефіцієнт падіння купівельної спроможності грошей буде рівний 0,5556 ($1/1,8$).

Отже, при середньому строку повернення дебіторської заборгованості 49 днів, підприємство одержує лише 55,56% від вартості договору, втрачаючи з кожної тисячі 444,4 (або 44,44%). В зв'язку з цим, можна говорити про те, що від річної виручки продукції, що реалізується на умовах наступної оплати підприємство отримало реально лише $60211,9 * 0,5556 = 33453,73$ тис. грн. Отже, приховані витрати від інфляції становлять 26758,17 тис. грн.. ($60211,9 - 33453,73$). В рамках цієї суми необхідно вибрати величину знижки з договірної ціни за умови дострокової оплати за договором. Наприклад, 10%-на знижка з вартості договору за умови його оплати в 30-денний строк приведе до скорочення втрат, пов'язаних з інфляцією. Наведені розрахунки можна систематизувати в аналітичній таблиці 3.2

Таблиця 3.2

Аналіз вибору засобів розрахунку з покупцями і замовниками

Показник	Вартість I (строк сплати 30 днів за умови 10% знижки)	Вартість II (строк сплати 49 днів)	Відхилення (гр.3-гр.2)
1	2	3	4
Індекс цін	1,101	1,8	0,699
Коефіцієнт падіння купівельної спроможності	0,9083	0,5556	-0,3527
Втрати від інфляції з кожної тисячі гривень, грн	91,7	444,4	352,7
Втрати від надання 10%-ої знижки з кожної тисячі гривень, грн	100	-	100
Результат надання знижки ціни при скороченні строку оплати	191,7	444,4	252,7

Таким чином, надання 10%-ої знижки з договірної ціни за умови скорочення оплати з 49 днів до 30 днів дозволяє підприємству скорочувати втрати від інфляції в розмірі 252,7 грн. з кожної тисячі гривень договору.

В процесі аналізу структури дебіторської заборгованості, було виявлено групу першокласних позичальників (VIP-клієнтів) з високим кредитним рейтингом. Використання знижок у розмірі 10% у розрахунках саме з цими дисциплінованими і платоспроможними клієнтами сприятиме скороченню дебіторської заборгованості й прискоренню її оборотності. Знижки також дозволять зменшити значну частину сумнівної дебіторської заборгованості, що підвищить ліквідність[33].

Очікується, що при використанні знижок у підприємства кошти на кінець періоду в порівнянні з попереднім роком збільшаться за рахунок зменшення дебіторської заборгованості щонайменше на 5% .

3.3. Визначення планових показників потреби в оборотних активах та їх нормування

Господарсько-підприємницька діяльність неможлива без оборотних коштів. Ця потреба є одним з об'єктів фінансового планування і відображення в обліку та звітності. Розмір оборотного капіталу, який утворює кожен складову поточних активів, має відповідати потребам і можливостям підприємства зі створення й реалізації продукції.

Крім того, виникає необхідність у плануванні фінансових ресурсів для допоміжних і підсобних, житлово-комунальних господарств, соціально-побутових та інших закладів непромислового характеру.

У практиці використовуються два методи визначення потреби в оборотних коштах: прямий і економічний.

Метод прямого розрахунку забезпечує розробку обґрунтованих норм і нормативів на кожному підприємстві з урахуванням багатьох факторів, які пов'язані з особливостями постачання, виробництва та реалізації продукції[68].

Планування оборотних коштів здійснюється відповідно до кошторисів витрат на виробництво і невиробничі потреби та бізнес-плану, який охоплює й пов'язує

виробничі й фінансові показники, створюючи саме цим умови для успішної комерційної діяльності та розвитку підприємництва.

Визначення потреби в оборотних коштах здійснюється через їх нормування. Нормування оборотних коштів передбачає врахування багатьох факторів, які впливають на господарську діяльність підприємств. На підприємствах виробничої сфери до них належать:

- умови постачання підприємств товарно-матеріальними цінностями: кількість постачальників, строки поставки, розмір транзитних партій, кількість найменувань матеріальних цінностей, форми розрахунків за матеріальні цінності;
- організація процесу виробництва: тривалість виробничого циклу, характер розподілу витрат протягом виробничого циклу, номенклатура випущеної продукції;
- умови реалізації продукції: кількість споживачів готової продукції, їх віддаленість, призначення продукції, умови її транспортування, форми розрахунків за відвантажену продукцію[53].

За відповідності складу, структури й наявності оборотних коштів запланованому обсягу виробництва та реалізації підприємство в змозі отримувати прибуток з мінімальними витратами.

У разі заниження розміру оборотних коштів можливі перебої в постачанні й виробничому процесі, зменшення обсягу виробництва та прибутку, виникнення прострочених платежів і заборгованості, інші негативні явища в господарській діяльності.

Надлишок оборотних коштів призводить до нагромадження надмірних запасів сировини, матеріалів; послаблення режиму економії; створення умов для використання оборотних коштів не за призначенням.

Значення нормування оборотних коштів полягає в такому.

По-перше, правильне визначення нормативу оборотних коштів забезпечує безперервність і безперебійність процесу виробництва.

По-друге, нормування оборотних коштів дає змогу ефективно використовувати оборотні кошти на кожному підприємстві.

По-третє, від правильно встановленого нормативу оборотних коштів залежить виконання плану виробництва, реалізації продукції, прибутку та рівня рентабельності.

По-четверте, обґрунтовані нормативи оборотних коштів сприяють зміцненню режиму економії, мінімізації ризику підприємницької діяльності[72].

Визначення планової потреби в оборотних коштах передбачає розробку норм відносно тривалої дії і нормативів на конкретний період - рік (як правило), півріччя, квартал. Це досягається за проведення таких робіт:

1. Визначення норм запасів за статтями нормованих оборотних коштів.

Норма оборотних коштів - це відносний показник, який обчислюється в днях, відсотках чи гривнях. Норми в днях щодо виробничих запасів розраховуються за окремими видами матеріальних цінностей. У разі великої номенклатури розрахунок здійснюється в тій частині, яка становить (вартісне) не менше 70%-80% загальних витрат за статтею в цілому.

2. Встановлення одноденного витрачання матеріальних цінностей, виходячи із кошторису витрат на виробництво. Одноденне витрачання на підприємствах несезонних галузей промисловості рекомендується розраховувати на підставі даних четвертого кварталу планового року, що, як правило, має найбільший обсяг виробництва. У сезонних галузях промисловості одноденне витрачання визначається на підставі кварталу з найменшим обсягом виробництва.

Визначаючи одноденні витрати незавершеного виробництва, виходять із суми витрат на виробництво валової чи товарної продукції. Щодо готової продукції відповідно беруть для розрахунку виробничу собівартість товарної продукції.

3. Визначення нормативу оборотних коштів за кожною статтею в грошовому вираженні проводиться множенням одноденних витрат в грошовому вираженні на відповідну норму запасу в днях.

4. Розрахунок сукупного нормативу, або загальної потреби в оборотних коштах, на підприємстві проводиться підсумовуванням нормативів за окремими статтями.

5. Заключний етап нормування - визначення норм та нормативів за окремими статтями оборотних коштів для підрозділів підприємств, де використовуються матеріальні цінності та виготовляється продукція[33].

Найбільш трудомісткою і складною є розробка норм запасу. Норми запасу в днях застосовуються протягом кількох років, якщо суттєво не змінюються умови виробництва, постачання та збуту, розрахунків.

Визначення потреби в оборотних коштах прямим методом передбачає виконання розрахунків для кожного елемента оборотних коштів. Вони здійснюються на тривалий період, якщо раптово не змінюються асортимент продукції, технологія виробництва, умови постачання та збуту продукції. Обчислений методом прямого розрахунку норматив щорічно коригується підприємством з урахуванням змін виробничої програми і швидкості обертання оборотних коштів. Для корекції використовується економічний метод розрахунку.

Особливість визначення потреби в оборотних коштах економічним методом полягає в тому, що обчислений методом прямого розрахунку норматив на поточний рік ділять на дві частини. До першої частини відносять нормативи оборотних коштів за статтями, розмір яких прямо залежить від обсягу витрат на виробництво: сировина, основні матеріали, покупні напівфабрикати, допоміжні матеріали, тара, незавершене виробництво та готова продукція (виробничий норматив). До другої частини включають ті статті нормованих оборотних коштів, розмір яких прямо не залежить від зміни витрат на виробництво: запасні частини для ремонтів устаткування, малоцінні і швидкозношувані предмети, витрати майбутніх періодів (невиробничий норматив).

Для визначення нормативу оборотних коштів на плановий рік виробничий норматив збільшується відповідно до темпів зростання виробничої програми в плановому періоді.

На відміну від методу прямого розрахунку, який є досить трудомістким, економічний метод не потребує виконання складних розрахунків[27].

Метод прямого розрахунку застосовується на нових підприємствах, а також тоді, коли необхідно проаналізувати стан оборотних коштів з метою виявлення непотрібних, надлишкових, неліквідних виробничих запасів; резервів скорочення тривалості виробничого циклу; причин нагромадження готової продукції на складах. Економічний метод розрахунку нормативу оборотних коштів застосовується на діючих підприємствах. Економічний метод доцільно також використовувати на рівні галузевих міністерств, відомств, виробничих об'єднань у процесі перспективного планування або прогнозування.

У системі заходів, спрямованих на підвищення ефективності управління оборотними коштами підприємства і зміцнення його фінансового стану, важливе місце займають питання раціонального використання оборотних коштів. Проблема поліпшення використання оборотних коштів стала ще більш актуальною в умовах формування ринкових відносин. Інтереси підприємства вимагають повної відповідальності за результати своєї виробничо-господарської діяльності. Оскільки фінансове положення підприємств знаходиться в прямій залежності від стану оборотних коштів і припускає порівняння витрат з результатами господарської діяльності і відшкодування витрат власними коштами, підприємства зацікавлені в раціональній організації оборотних коштів - організації їхнього руху з мінімально можливою сумою для одержання найбільшого економічного ефекту.

Ефективність використання оборотних коштів характеризується системою економічних показників, насамперед оборотністю оборотних коштів.

Під оборотністю оборотних коштів розуміється тривалість одного повного кругообігу коштів з моменту перетворення оборотних коштів у грошовій формі у виробничі запаси і до виходу готової продукції і її реалізації. Кругообіг коштів завершується зарахуванням витрат на рахунок підприємства.

Оборотність оборотних коштів неоднакова на підприємствах як однієї, так і різних галузей економіки, що залежить від організації виробництва і збуту продукції, розміщення оборотних коштів і інших факторів.

Оборотність оборотних коштів характеризується поруч взаємозалежних показників: тривалістю одного обороту в днях, кількістю оборотів за визначений період - рік, півріччя, квартал (коефіцієнт оборотності), сумою зайнятих на підприємстві оборотних коштів на одиницю продукції (коефіцієнт завантаження).

Зменшення тривалості одного обороту свідчить про поліпшення використання оборотних коштів [69].

Чим вище за коефіцієнт оборотності, тим краще використовуються оборотні кошти.

Крім зазначених показників також може бути використаний показник віддачі оборотних коштів, що визначається відношенням прибутку від реалізації продукції підприємства до залишків оборотних коштів.

Показники оборотності оборотних коштів можуть обчислюватися по всіх оборотних коштах, що беруть участь в обороті, і по окремих елементах.

Зміна оборотності коштів є шляхом зіставлення фактичних показників із плановими показниками чи попереднього періоду. У результаті порівняння показників оборотності оборотних коштів є її прискорення чи уповільнення.

При прискоренні оборотності оборотних коштів з обороту вивільняються матеріальні ресурси і джерела їхнього утворення, при уповільненні - в оборот утягуються додаткові кошти.

Вивільнення оборотних коштів унаслідок прискорення їхньої оборотності може бути:

- Абсолютне вивільнення має місце, якщо фактичні залишки оборотних коштів менше нормативу чи залишків попереднього періоду при збереженні чи перевищенні обсягу реалізації за розглянутий період.

Відносне вивільнення оборотних коштів має місце в тих випадках, коли прискорення їхньої оборотності відбувається одночасно з ростом виробничої програми підприємства, причому темп росту обсягу виробництва випереджає темп росту залишків оборотних коштів. Ефективність використання оборотних коштів залежить від багатьох факторів, які можна розділити на зовнішні, що роблять вплив поза залежністю від інтересів підприємства, і внутрішні, на які підприємство може і

повинне активно впливати. До зовнішніх факторів можна віднести такі, як загальноекономічна ситуація, податкове законодавство, умови одержання кредитів і процентні ставки по них, можливість цільового фінансування, участь у програмах, що фінансуються з бюджету. Ці й інші фактори визначають рамки, у яких підприємство може маніпулювати внутрішніми факторами раціонального руху оборотних коштів.

На сучасному етапі розвитку економіки до основних зовнішніх факторів, що впливають на стан і використання оборотних коштів, можна віднести такі, як криза неплатежів, високий рівень податків, високі ставки банківського кредиту.

Криза збуту зробленої продукції і неплатежі приводять до уповільнення обороту оборотних коштів. Отже, необхідно випускати ту продукцію, яку можна досить швидко і вигідно продати, припиняючи чи значно скорочуючи випуск продукції, що не користується поточним попитом. У цьому випадку крім прискорення оборотності запобігається ріст дебіторської заборгованості в активах підприємства[24].

При існуючих темпах інфляції отриманий підприємством прибуток доцільно направляти насамперед на поповнення оборотних коштів. Темпи інфляційного знецінення оборотних коштів приводять до зниження собівартості і перетоку їх у прибуток, де відбувається розпилення оборотних коштів на податки і невиробничі витрати.

Значні резерви підвищення ефективності і використання оборотних коштів криються безпосередньо в самому підприємстві. У сфері виробництва це відноситься насамперед до виробничих запасів. Будучи однією зі складових частин оборотних коштів, вони відіграють важливу роль у забезпеченні безперервності процесу виробництва. У той же час виробничі запаси представляють ту частину засобів виробництва, що тимчасово не бере участь у виробничому процесі. Раціональна організація виробничих запасів є важливою умовою підвищення ефективності використання оборотних коштів. Основні шляхи скорочення виробничих запасів зводяться до їх раціонального використання; ліквідації наднормативних запасів матеріалів; удосконалюванню нормування; поліпшенню організації постачання, у

тому числі шляхом установлення чітких договірних умов постачань і забезпечення їхнього виконання, оптимального вибору постачальників, налагодженої роботи транспорту. Важлива роль належить поліпшенню організації складського господарства.

Скорочення часу перебування оборотних коштів у незавершеному виробництві досягається шляхом удосконалювання організації виробництва, поліпшенням застосовуваної техніки і технології, удосконалювання використання основних фондів, насамперед їхньої активної частини, економії оборотних коштів.

Перебування оборотних коштів у сфері обігу не сприяє створенню нового продукту. Зайве відволікання їх у сферу обігу - негативне явище. Найважливішими передумовами скорочення вкладень оборотних коштів у цю сферу є раціональна організація збуту готової продукції, застосуванні прогресивних форм розрахунків, своєчасне оформлення документації і прискорення її руху, дотримання договірної і платіжної дисципліни.

Ефективність керування оборотними коштами підприємства дуже впливає на результати його фінансово-господарської діяльності.

З одного боку, необхідно більш раціонально використовувати наявні оборотні ресурси – мова йде насамперед про оптимізацію виробничих запасів, скорочення незавершеного виробництва, удосконалювання форм розрахунків.

З іншого боку, у даний час підприємства мають можливість вибирати різні варіанти списання витрат на собівартість, визначення виторгу від реалізації продукції (робіт, послуг) для цілей оподаткування.

Матеріально-виробничі запаси є найменш ліквідною статтею серед статей оборотних активів. Для обігу цієї статті в кошти потрібен час не тільки для того, щоб знайти покупця, але і для того, щоб одержати з його згодом оплату за продукцію[62].

Аналіз цієї статті має велике значення для ефективного фінансового керування. Запаси можуть складати значну питому вагу не тільки в складі оборотних активів, але й у цілому в активах підприємства. Це може свідчити про те, що підприємства мають утруднення зі збутом своєї продукції, що у свою чергу може бути обумовлено низькою якістю продукції, порушенням технології виробництва і вибором

неефективних методів реалізації, недостатнім вивченням ринкового попиту і кон'юнктури. Порушення оптимального рівня матеріально-виробничих запасів приводять до збитків у діяльності фірми, оскільки збільшує витрати по збереженню цих запасів, відволікає з обороту ліквідні кошти, збільшує небезпеку знецінювання цих товарів і зниження їхніх споживчих якостей, приводить до втрати клієнтів, якщо це викликано порушенням яких-небудь характеристик товарів. У цьому зв'язку визначення і підтримка оптимального обсягу запасів є важливим розділом фінансової роботи.

В умовах великої кількості запасів важко визначити фактичну собівартість товарів, що вже знаходяться в переробці, і товарів, що ще залишаються на складі. Щоб вирішити цю проблему, в обліку використовується допущення, відповідно до якого послідовність надходження запасів у переробку трактується не як потік фізичних одиниць товарів, а як рух їхньої вартості. Відповідно до цього використовуються наступні методи оцінки запасів: по собівартості кожної одиниці закуповуваних товарів; по середній собівартості, зокрема по середньозваженій вартості і ковзної середньої вартості; по собівартості перших закупівель (у часі) ФІФО; по собівартості останніх за часом закупівель ЛІФО [65].

Метод оцінки на підставі визначення собівартості кожної одиниці закуповуваних запасів - це облік їхнього руху по фактичній собівартості. Для використання цього методу необхідна фізична ідентифікація усіх вироблених закупівель товарно-матеріальних цінностей, що досить складно зробити в умовах великомасштабного виробництва. У зв'язку з цим даний метод, незважаючи на його точність, можуть застосовувати тільки ті фірми, що або виконують спеціальні замовлення на виробництво якої-небудь продукції, або роблять операції з порівняно невеликими втратами дорогих товарів (ювелірні вироби й автомобілі, деякі види меблів).

Оцінка запасів по методу ФІФО заснована на припущенні, що запаси використовуються в тій же послідовності, у якій вони закуповуються підприємством, тобто запаси, що першими надходять у виробництво, повинні бути оцінені по собівартості перших у часі закупівель.

Порядок оцінки не залежить від фактичної послідовності витрати матеріалів. При розрахунку застосовується формула:

$$B = Z + П - K, \quad (3.2)$$

де, B - вартість витрачених матеріалів,

Z - залишок матеріалів на початок періоду,

П - вартість матеріалів, що надійшли, за весь період,

K - залишок матеріалу на кінець періоду.

Залишки матеріалів на кінець періоду оцінюються за ціною останньої закупівлі:

$$K = V Ц, \quad (3.3)$$

де, V - кількість матеріалів на кінець звітної періоду в натуральному вимірі,

Ц - ціна останньої закупівлі.

Метод ЛФО дозволяє більш точно визначити собівартість реалізованої продукції і чистий прибуток від реалізації, однак змінює собівартість запасів на кінець періоду. Але на відміну від методу ФІФО, метод ЛФО забезпечує ув'язування поточних доходів і витрат (принцип відповідності) і дозволяє згладити вплив інфляції. При росту цін прибуток, відбиваний підприємством у звітності, знижується. Усі приведені методи оцінки матеріально-виробничих запасів відповідають міжнародним стандартам обліку і звітності.

Прискорення обороту оборотних коштів дозволяє визволити значні суми і, таким чином, збільшити обсяг виробництва без додаткових фінансових ресурсів, а кошти, що вивільнилися, використовувати відповідно до потреб підприємства. Прискорення оборотності оборотних коштів є першочерговою задачею підприємств у сучасних умовах і досягається наступними шляхами[63].

На стадії створення виробничих запасів – впровадження економічно обґрунтованих норм запасу; наближення постачальників сировини, напівфабрикатів, що комплектують виробів і ін. до споживачів; широке використання прямих

тривалих зв'язків; розширення складської системи матеріально-технічного забезпечення, а також оптової торгівлі матеріалами й устаткуванням; комплексна механізація й автоматизація вантажно-розвантажувальних робіт на складах.

На стадії незавершеного виробництва - прискорення науково-технічного прогресу; розвиток стандартизації, уніфікації, типізації; удосконалювання форм організації промислового виробництва, застосування більш дешевих конструкційних матеріалів; удосконалювання системи економічного стимулювання ощадливого використання сировинних і паливно-енергетичних ресурсів; збільшення питомої ваги продукції, що користується підвищеним попитом.

На стадії обігу - наближення споживачів продукції до її виготовлювачів; удосконалювання системи розрахунків; збільшення обсягу реалізованої продукції унаслідок виконання замовлень по прямих зв'язках, дострокового випуску продукції, виготовлення продукції із зекономлених матеріалів; ретельна і своєчасна добірка продукції, що відвантажується по партіях, асортименту, транзитній нормі, відвантаження в строгій відповідності з укладеними договорами.

3.4. Визначення динаміка показників ефективності використання оборотних активів через трендовий аналіз

Статистичні методи оцінки ефективності використання оборотних активів включають в себе методи узагальнюючих статистичних показників, рядів динаміки і трендового аналізу, індексний та інші.

Статистичні показники, що характеризують величину оборотних активів в натуральному або вартісному вираженні, є абсолютними. Показники, за допомогою яких оцінюється рух, стан, ефективність використання оборотних активів, є відносні величини.

Оборотність коштів впливає на фінансові результати підприємства та його фінансовий стан. Для оцінки оборотності використовується наступна група показників[59].

1. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості:

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує скільки разів за період (за рік) обертається дебіторська заборгованість. Використовується для аналізу фінансового стану підприємства за даними балансу. Формула розрахунку коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості:

$$\text{(Код): Код} = \text{ряд.1000 Ф2} / (\text{ряд. 1160} + \text{ряд. 1165}) \quad (3.4)$$

Де:

$$\text{Код 2018} = 92878 / (0 + 17509) = 5,30 \text{ дн.}$$

$$\text{Код 2019} = 19429 / (0 + 6477) = 2,99 \text{ дн.}$$

$$\text{Код 2020} = 4601 / (0 + 4794) = 0,96 \text{ дн.}$$

Визначимо середній термін обороту дебіторської заборгованості:

$$\text{Код 2018} = 365 / 5,30 = 68,86 \text{ дн.}$$

$$\text{Код 2019} = 365 / 2,99 = 122,07 \text{ дн.}$$

$$\text{Код 2020} = 365 / 0,96 = 380,20 \text{ дн.}$$

За аналізований період спостерігається збільшення періоду погашення дебіторської заборгованості, отже, ризик її непогашення збільшується. Зниження коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості свідчить про взаємовідносини з покупцями, що забезпечує більш вигідний покупцеві, відкладений графік платежів з метою залучення та утримання клієнтури.

2. Коефіцієнт оборотності запасів:

Показник оборотності запасів дуже важливий при аналізі. Тепер подивимося, як виглядає формула його розрахунку (в обох випадках коефіцієнт розрахований в оборотах за аналізований період):

$$\text{Об}_{\text{зап}} = \frac{\text{ВР}}{\text{ЗВ}} \quad (3.5)$$

Де:, ВР - виручка від реалізації,

ЗВ - середня вартість запасів і витрат.

$$\text{Про зап 2018} = 92878/39574 = 2,34 \text{ дн.}$$

Про зап 2019 = $19429/26749 = 0,72$ дн.

Про зап 2020 = $4601/22177 = 0,20$ дн.

Визначимо середній термін обороту оборотних коштів:

Про зап / ср 2018 = $365 / 2,34 = 155,98$ дн.

Про зап / ср 2019 = $365 / 0,72 = 506,94$ дн.

Про зап / ср 2020 = $365 / 0,20 = 1825,00$ дн.

В результаті, отриманий коефіцієнт занадто високий в порівнянні з попереднім періодом, це може вказувати на недостатність запасів оборотних коштів.

3. Коефіцієнт оборотності оборотних активів:

Коефіцієнт оборотності оборотних активів характеризує ефективність використання (швидкість обороту) оборотних активів. Він показує скільки разів за період (за рік) обертаються оборотні активи або скільки рублів виручки від реалізації припадає на рубль оборотних активів. Чим вище цей коефіцієнт, тим краще. Він використовується для експрес-аналізу фінансового стану підприємства. Формула розрахунку коефіцієнта оборотності оборотних активів ($K_{ооа}$):

$$K_{ооа} = \text{ряд. 10 Ф2} / \text{стр. 290}, \quad (3.6)$$

Де,- $K_{ооа} 2018 = 92878/39574 = 2,34$ дн.

- $K_{ооа} 2019 = 19429/26749 = 0,72$ дн.

- $K_{ооа} 2020 = 4601/22177 = 0,21$ дн.

Визначимо середній термін обороту оборотних активів:

$K_{ооа} 2018 = 365 / 2,34 = 155,98$ дн.

$K_{ооа} 2019 = 365 / 0,72 = 506,94$ дн.

$K_{ооа} 2020 = 365 / 0,21 = 1738,0$ дн.

Отримані результати свідчать про низьку оборотності активів ТОВ НВП «Призма». Також спостерігається зниження швидкості оборотності оборотних коштів підприємства та збільшення терміну їх обігу. Всі розраховані коефіцієнти оборотності оборотних активів наведено в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Коефіцієнти оборотності оборотних активів ТОВ НВП «Призма»

Показник	2018 г.	2019 г.	2020 г.	Відхилення (+,-) 2020 к 2018 р.	Відхилення (+,-) 2020 к 2019 р.	Темп зростання, в % 2020 к 2018 р.
1	2	3	4	5	6	7
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, обор.	5,30	2,99	0,96	-4,34	-2,03	18,1
Середній термін обороту дебіторської заборгованості, дн.	68,86	122,07	380,20	311,34	258,1	552,1
Коефіцієнт оборотності запасів, обор.	2,35	0,72	0,20	-2,15	-0,52	8,5
Коефіцієнт загальної оборотності активів, обор.	155,98	506,94	1738,0	1582,02	1231,06	1114,2
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів, обор.	2,34	0,72	0,21	-2,13	-0,51	8,9
Середній термін обороту оборотних коштів, дн.	155,98	506,94	1825,0	1669,02	1318,06	1170,1

Проаналізувавши вищевказані дані можна стверджувати, що:

- коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості в 2020 році становить 0,96 обертів, що на 4,34 обертів менше ніж у 2018 році;
- середній термін оборотності дебіторської заборгованості збільшився на 311,34 обертів, що говорить про зростання ризику виникнення простроченої заборгованості;
- коефіцієнт оборотності запасів в 2020 році становить 0,20 обертів., Що на 2,15 обертів менше, ніж в 2018 році, в зв'язку зі збільшенням частки запасів в загальному обсязі оборотних активів;

- коефіцієнт оборотності оборотних коштів в 2020 році становить 0,21 обертів, що на 2,13 обертів менше, ніж у 2018 році;
- середній термін обороту оборотних коштів виріс на 1669,02 дня, що говорить про уповільнення в кругообігу оборотних коштів підприємства.

Аналізуючи розраховані коефіцієнти, можна зробити наступні висновки. Фінансовий стан ТОВ НВП «Призма» досить складне. Це пов'язано в першу чергу з низькою оборотністю активів підприємства. Коефіцієнти оборотності активів і дебіторської заборгованості зменшуються. Це погано для підприємства, так як зменшення коефіцієнтів оборотності вказує на неефективне використання активів. А це означає, що:

- дебіторська заборгованість не покривається, йде погана робота з покупцями і замовниками;
- активи використовуються неефективно і з плином часу ця тенденція не змінюється;
- тривалий час запаси готової продукції, призначені для продажу, не реалізуються[45].

На підприємстві необхідна розробка і впровадження заходів, спрямованих на підвищення ефективності управління оборотними коштами.

Для збільшення оборотності підприємству потрібно тримати оборотні активи в більш ліквідній формі і не допускати зростання і великих перепадів дебіторської заборгованості та готової продукції на складі, тобто переглянути маркетингову політику по збуту продукції, якщо це в принципі можливо.

Підприємству рекомендується також знизити запаси матеріалів до оптимального рівня, збільшити ліквідність оборотних активів (зниженням частки матеріалів і збільшенням грошових коштів) і не допускати зростання і великих перепадів дебіторської заборгованості та готової продукції на складі, тобто переглянути маркетингову політику по збуту продукції.

Для аналізу зміни рівнів абсолютних і відносних величин в часі використовуються аналітичні і середні показники динамічних рядів.

У цьому параграфі на основі бухгалтерської звітності по кварталах за 2018-2020 роки визначимо:

- ланцюгові і базисні аналітичні показники динаміки оборотних активів: абсолютний приріст, темп зростання, темп приросту і абсолютне значення 1% приросту;
- середні показники ряду динаміки: середній рівень ряду, середній абсолютний приріст, середній темп зростання і середній темп приросту;
- тенденцію зміни вартості оборотних активів методом аналітичного вирівнювання;
- прогностичні значення вартості оборотних активів на крок вперед.

Аналітичні показники рядів динаміки будуються на основі порівняння двох рівнів ряду[28]. Використовують два способи порівняння рівнів:

- 1) базисний спосіб, при якому кожний наступний рівень порівнюється з одним і тим же рівнем, прийнятим за базу порівняння (тобто база порівняння - постійна);
- 2) ланцюгової спосіб, при якому кожний наступний рівень порівнюється з попереднім рівнем (тобто база порівняння - змінна).

Відповідно розрізняють:

- базисні показники, що позначаються наголосами індексом «б»;
- ланцюгові показники, що позначаються наголосами індексом «ц».

Загальноживані позначення рівнів ряду динаміки:

- y_i - даний (поточний) рівень;
- y_{i-1} - попередній рівень;
- y_0 - базисний рівень;
- y_n - кінцевий рівень;
- o - середній рівень.

1. Абсолютний приріст (Δy) характеризує, наскільки в абсолютному вираженні збільшився або зменшився рівень ряду за певний проміжок часу. Показник розраховується як різниця між зіставляється рівнями:

$$\Delta y_i^b = y_i - y_0, \quad (3.6)$$

$$\Delta_{y_i}^{\Pi} = y_i - y_{i-1} \quad (3.7)$$

Значення показника зі знаком «+» означає збільшення рівня, зі знаком «-» зменшення.

Абсолютний приріст (скорочення) зі змінною базою Δ_{y_i} інакше називають швидкістю росту (скорочення).

2. Темп зростання (T_p) - показник інтенсивності зміни рівнів ряду за певний проміжок часу. Розраховується як відносна величина, виражена в коефіцієнтах, за формулами:

$$T_{p_i}^{\sigma} = y_i / y_0; \quad (3.8)$$

$$T_{p_i}^{\Pi} = y_i / y_{i-1}; \quad (3.9)$$

або у відсотках - за формулами:

$$T_{p_i}^{\sigma} = (y_i / y_0) * 100\%; \quad (3.10)$$

$$T_{p_i}^{\Pi} = (y_i / y_{i-1}) * 100\%; \quad (3.11)$$

3. Темп приросту ($T_{пр}$) - показник, що характеризує відносну швидкість зміни рівнів ряду в одиницю часу. Він показує, на скільки відсотків один рівень більше (або менше) іншого, прийнятого за базу порівняння. Розраховується шляхом вирахування 100% з відповідного темпу зростання (базисного або ланцюгового):

$$T_{пр_i} = T_{p_i} - 100 (\%); \quad (3.12)$$

4. Абсолютне значення (зміст) 1% приросту ($A_{1\%}$) показує, скільки абсолютних одиниць рівнів ряду приходить на 1% приросту. Показник розраховується як відношення ланцюгового абсолютного приросту до відповідного ланцюговому темпу приросту або як одна сота частина попереднього рівня.

$$A_{1\%i} = \frac{\Delta_{y_i}^{\Pi}}{T_{пр_i}^{\Pi}} = 0,01 \times y_{i-1} \quad (3.13)$$

Аналітичні показники змін рівнів ряду, розраховані за формулами (1 - 8) наведені в таблиці 3.4.

Як показують дані таблиці 3.4, вартість оборотних активів організації постійно змінюється, причому виявити певну тенденцію без додаткових розрахунків не представляється можливим. В цілому за досліджуваний період вартість активів ТОВ НВП «Призма» зменшилася на 20786 тис.грн. (гр. 4), або на 48,40% (гр. 8).

Для узагальнюючої оцінки змін рівнів ряду за весь аналізований період часу необхідно розрахувати середні показники динаміки [36].

Таблиця 3.4

Показники аналізу динаміки оборотних активів ТОВ НВП «Призма»

Облікова дата	Сальдирована вартість оборотних активів, тис. грн.	Абсолютне зростання, тис. грн.		Темп росту, %		Темп зростання, %		Абсолютне значення 1% приросту, тис. грн.
		цепний	базисний	цепний	базисний	цепний	базисний	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.01.18	42963	-	-	-	100	-	-	-
1.04.18	42610	-353	-353	99,2	99,2	-0,80	-0,80	429,6
1.07.18	41820	-790	-1143	98,1	97,3	-1,90	-2,70	426,1
1.10.18	40250	-1570	-2713	96,2	93,7	-3,80	-6,30	418,2
1.01.19	39574	-676	-3389	98,3	92,1	-1,70	-7,90	402,5
1.04.19	31874	-7700	-11089	80,5	74,2	-19,5	-25,80	395,7
1.07.19	29150	-2724	-13813	91,4	67,8	-8,60	-32,20	318,7
1.10.19	28900	-250	-14063	99,1	67,3	-0,90	-32,70	291,5
1.01.20	26749	-2151	-16214	92,5	62,3	-7,50	-37,70	289,0
1.04.20	23124	-3625	-19839	86,4	53,8	-13,6	-46,20	267,5
1.07.20	23090	-34	-19873	99,8	53,7	-0,20	-46,30	231,2
1.10.20	22654	-436	-20309	98,1	52,7	-1,90	-47,30	230,9
1.01.21	22177	-477	-20786	97,8	51,6	-2,20	-48,40	226,5

1. Середній рівень ряду динаміки ($\bar{y}$) характеризує типову величину рівнів ряду. Показник розраховується за різними формулами для різних видів рядів динаміки - інтервальних, моментних, з рівновіддаленими і неравноотстоящими рівнями.

Так, як в нашому випадку ряд динаміки моментний, рівновіддалених, то середній рівень ряду визначається за формулою середньої хронологічної простій

$$\bar{y} = \frac{\frac{1}{2}y_1 + y_2 + \dots + y_{n-1} + \frac{1}{2}y_n}{n-1} \quad (3.14)$$

Де, n - число рівнів ряду.

2. Середній абсолютний приріст ($\bar{\Delta}_y^n$) є узагальнюючою характеристикою індивідуальних абсолютних приростів і визначається як проста арифметична середня з ланцюгових абсолютних приростів:

$$\bar{\Delta}_y^n = \frac{\sum_{j=1}^{n-1} \Delta_{y_j}^n}{n-1} = \frac{y_n - y_1}{n-1} \quad (3.15)$$

де, n - число рівнів ряду.

3. Середній темп зростання ($\bar{T}_p$) - це зведена узагальнююча характеристика інтенсивності зміни рівнів ряду, що показує у скільки разів змінювалися рівні ряду в середньому за одиницю часу. Показник може бути розрахований за формулою середньої геометричної простої:

$$T_{p=} = \sqrt[n-1]{T_{p1}^n \times T_{p2}^n \times \dots \times T_{pn-1}^n} \quad (3.16)$$

де: величини $T_{p i}^n$ виражені в коефіцієнтах, або ж за формулою

$$\bar{T}_p = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}} \quad (3.17)$$

де: n - число рівнів ряду.

4. Середній темп приросту ($\bar{\Delta}$) розраховують з використанням середнього темпу зростання:

$$\bar{T}_{\text{пр.}} = \bar{T}_p - 100(\%) \quad (3.18)$$

Для проведеного дослідження:

1. Середня квартальна вартість оборотних активів:

$\bar{y} =$

$$\frac{\frac{1}{2}y_1 + y_2 + \dots + y_{n-1} + \frac{1}{2}y_n}{n-1} = \frac{1/2 * 42963 + 42610 + 41820 + 40250 + 39574 + 31874 + 29150 + 289900 + 26749 + 13 - 1 + 23124 + 23090 + 22654 + 1/2 * 22177}{13-1} = 31863,75 \text{ тис. грн.}$$

2. Середнеквартальна абсолютна зміна вартості оборотних активів організації:

$$\bar{\Delta}_y^{\text{ц}} = \frac{\sum_{j=1}^{n-1} \Delta_{y_j}^{\text{ц}}}{n-1} = \frac{y_n - y_1}{n-1} = \frac{22177 - 42963}{13-1} = -1732,17 \text{ тис. грн.}$$

3. Середній квартальний темп зміни вартості оборотних активів:

$$T_{p=} = \sqrt[n-1]{T_{p1}^{\text{ц}} \times T_{p2}^{\text{ц}} \times \dots \times T_{pn-1}^{\text{ц}}} = (99,2 * 98,1 * 96,2 * 98,3 * 80,5 * 91,4 * 99,1 * 92,5 * 86,4 * 99,8 * 98,1 * 97,8)^{1/12} = 98,7\%$$

4. Середній квартальний темп зростання вартості оборотних активів:

$$\bar{T}_{\text{пр}} = \bar{T}_p - 100\% = 98,7 - 100 = -1,3\%$$

За досліджуваний період середня вартість оборотних активів організації склала 31863,75 тис.грн. Виявлено негативна динаміка вартості оборотних активів: Кожен квартал зниження вартості оборотних активів становив в середньому 1732,17 тис.грн., або 1,3%.

Графік динаміки оборотних активів ТОВ НВП «Призма» представлено на рис.3.5.

Виконаємо прогнозування вартості оборотних активів ТОВ НВП «Призма» методом екстраполяції на найближчу перспективу з використанням:

- середнього абсолютного приросту;
- середнього темпу зростання;
- аналітичного вирівнювання ряду динаміки.

Рис.3.5. Динаміка оборотних активів ТОВ НВП «Призма»

Застосування методу екстраполяції засновано на інерційності розвитку соціально-економічних явищ і полягає в припущенні про те, що тенденція розвитку даного явища в майбутньому не буде зазнавати будь-яких істотних змін. При цьому з метою отримання остаточного прогнозу завжди слід враховувати всі наявні передумови і гіпотези подальшого розвитку даного соціально-економічного явища[79]. Прогноз, зроблений на період екстраполяції (період попередження), більший 1/3 періоду дослідження не може вважатися науково обґрунтованим.

Прогнозування рівня ряду динаміки з використанням середнього абсолютного приросту здійснюється за такою формулою:

$$\bar{y}_{i+t} = y_i + \bar{\Delta} \times t \quad (3.19)$$

де: $\bar{y}_{i+t}$ - прогнозований рівень;

t - період попередження (число років, кварталів тощо);

y_i - базовий для прогнозу рівень;

$\bar{\Delta}$ - середній за досліджуваний період абсолютний приріст (середньорічний, середньоквартальний і т.п.).

Прогнозована вартість активів на 01.04.2021 р (за даними трирічного періоду) з використанням середнього абсолютного приросту, розрахованого раніше, обчислюється таким чином:

$$\bar{y}_{i+t} = y_i + \bar{\Delta} \times t = 22177 + (-1732,17) \times 1 = 20444,8 \text{ тис. грн.}$$

Прогнозирование уровня ряда динамики с использованием среднего темпа (коэффициента) роста осуществляется по следующей формуле:

$$\bar{y}_{i+t} = y_i \times \bar{T}_p^t \quad (3.20)$$

де: $\bar{T}_p^t$ - середній за досліджуваний період темп зростання (середньорічний, середньоквартальний і т.п.).

Прогнозована вартість активів на 01.04.2011 р (за даними трирічного періоду) з використанням середнього темпу зростання, обчислюється таким чином:

$$\bar{y}_{i+t} = y_i \times \bar{T}_p^t = 22177 \times 98,71 = 21888,7 \text{ тис. грн.}$$

Розбіжність отриманих прогнозних значень пояснюється тим, що в основу прогнозування покладено різні методики екстраполяції рядів динаміки. Середнє прогнозоване значення вартості активів на 01.04.2021 року складе:

$$y = (20444,8 + 21888,7) / 2 = 21166,7 \text{ тис. грн.}$$

На підставі вищенаведених розрахунків можна констатувати наступне: спостерігається негативна динаміка вартості оборотних активів. За досліджуваний трирічний період абсолютний зниження оборотних активів склало 20786 тис.грн., Середнє квартальне зниження -1732,1 тис.грн. (В рік 1732,1 x 4 = 6928,4 тис.грн.). Середня прогнозована вартість активів на 01.04.2021 р складе 21166,7 тис.грн.

Висновки до розділу 3

Після аналізу фінансового стану підприємства ТОВ НВП «Призма» та визначення його слабких місць було обрано наступні методи для покращення діяльності підприємства:

1. Раціональна організація виробничих запасів є важливою умовою підвищення ефективності використання оборотних коштів. Основні шляхи скорочення виробничих запасів зводяться до їх раціонального використання; ліквідації наднормативних запасів матеріалів; удосконалюванню нормування; поліпшенню організації постачання, у тому числі шляхом установа чітких договірних умов постачань і забезпечення їхнього виконання, оптимального вибору постачальників, налагодженої роботи транспорту. Важлива роль належить поліпшенню організації складського господарства.

2. Використання логістичного підходу до управління запасами. Цей метод передбачає використання АВС-аналізу для скорочення величини запасів, кількості приміщень на складі та загального збільшення прибутку підприємства. Ідея методу АВС полягає в тому, щоб із усієї безлічі однотипних об'єктів виділити найбільш значимі з погляду визначеної мети. АВС-аналіз підрозділяє запаси на три класифікаційні групи на основі їх річної вартості. Товари (матеріали) класу А – це нечисленні, але найважливіші товари, на які приходить велика частина коштів, вкладених у запаси. Товари (матеріали) класу В займають середнє положення у формуванні запасів підприємства та у порівнянні з групою А вимагають до себе меншої уваги. Товари (матеріали) класу С, що складають, як правило, велику частину асортименту, відносять до другорядного. На долю цих товарів приходить найменша частина усіх фінансових засобів, вкладених у запаси.

Виробничі запаси ТОВ НВП «Призма» були класифіковані за наведеними вище ознаками та були розраховані витрати на управління кожним класом запасів. Вирішено збільшити вдвічі витрати на управління запасами класу А, та вдвічі зменшити витрати класу С. Застосування цього методу дозволило зменшити інші операційні витрати на 662 тис. грн., тобто на 18%.

3. Прискорення оборотності дебіторської заборгованості за допомогою використання різних видів знижок. Було розглянуто доцільність використання знижок та їх види. Найбільш прийнятним для ТОВ НВП «Призма» є використання знижки для оплати в строк. Проведено розрахунки по визначенню сум втрат підприємства від інфляційних процесів, з огляду на це був обраний розмір знижки у 10%. Таким чином запровадження цього методу дозволяє підприємству скоротити період на сплати дебіторської заборгованості на 19 днів, при цьому скорочуючи втрати від інфляції на 252,7 грн. з кожної тисячі гривень договору.

На підставі вищенаведених розрахунків можна констатувати наступне: спостерігається негативна динаміка вартості оборотних активів. За досліджуваний трирічний період абсолютний зниження оборотних активів склало 20786 тис.грн., Середнє квартальне зниження -1732,1 тис.грн. (В рік $1732,1 \times 4 = 6928,4$ тис.грн.). Середня прогнозована вартість активів на 01.04.2021 р склала 21166,7 тис.грн.

ВИСНОВКИ

Ефективне управління оборотними активами, метою якого є їх раціональне використання визначає в цілому розвиток підприємства, а формування і використання оборотного капіталу вимагають ретельного аналізу.

В умовах ринкової економіки підприємство повинне приділяти велику увагу не тільки маркетинговим дослідженням, вивченню ринку, але й ефективному використанню наявних внутрішніх ресурсів. Важливий показник економічного аналізу - собівартість. Вона багато в чому залежить від методів керування запасами (ФІФО і ЛФО).

Підприємство в першу чергу повинне піклуватися про одержання прибутку, тому що прибуток є важливим показником положення фірми на ринку. Величина прибутку залежить від ефективного використання оборотних активів (їх оборотності).

Таким чином слід зазначити, що поряд з основними фондами для успішної роботи підприємства величезне значення мають оборотні активи, їхня оптимальна кількість і ефективне використання. Управління оборотними коштами повинно чітко регулювати їх кількість, оборотність та ефективність використання. Розумне керування цими коштами має забезпечити оптимальний рівень ефективності використання оборотними коштами, що призведе до економії ресурсів підприємства і тим самим подальшого розвитку.

Коли говориш про основні фонди й оборотні активи, обов'язково постає питання про ефективність їх використання і застосування. Підвищення ефективності основних фондів здійснюється за рахунок більш швидкого освоєння нових потужностей, підвищення змінності роботи машин і устаткування, удосконалювання організації матеріально-технічної бази, ремонтної служби, підвищення кваліфікації робітників, технічного переозброєння підприємств, модернізації і проведення організаційно-технічних заходів.

Використання логістичного підходу до управління запасами. Цей метод передбачає використання АВС-аналізу для скорочення величини запасів, кількості

приміщень на складі та загального збільшення прибутку підприємства. Ідея методу ABC полягає в тому, щоб із усієї безлічі однотипних об'єктів виділити найбільш значимі з погляду визначеної мети. ABC-аналіз підрозділяє запаси на три класифікаційні групи на основі їх річної вартості. Товари (матеріали) класу А – це нечисленні, але найважливіші товари, на які приходиться велика частина коштів, вкладених у запаси. Товари (матеріали) класу В займають середнє положення у формуванні запасів підприємства та у порівнянні з групою А вимагають до себе меншої уваги. Товари (матеріали) класу С, що складають, як правило, велику частину асортименту, відносять до другорядного. На долю цих товарів приходиться найменша частина усіх фінансових засобів, вкладених у запаси.

Виробничі запаси ТОВ НВП «Призма» були класифіковані за наведеними вище ознаками та були розраховані витрати на управління кожним класом запасів. Вирішено збільшити вдвічі витрати на управління запасами класу А, та вдвічі зменшити витрати класу С. Застосування цього методу дозволило зменшити інші операційні витрати на 662 тис. грн., тобто на 18%.

Удосконалення управління виробничими запасами шляхом визначення оптимального розміру замовлення матеріалів та інтервалу між поставками дозволило зменшити витрати підприємства на збут на 330 тис. грн..

У системі заходів щодо підвищення ефективності суспільного виробництва важливе місце займають питання раціонального використання оборотних активів у всіх сферах діяльності людини. Виконання всебічного аналізу фінансової діяльності та ефективності управління і використання оборотних активів дозволили сформулювати основні проблеми: нераціональні та необґрунтовані підходи до формування та фінансування оборотних активів підприємства, їх переважна доля в загальній структурі активів, значна залежність від зовнішніх кредиторів підприємства, хитка фінансова стійкість. Отже, для успішної роботи підприємства величезне значення мають оборотні кошти, їхня оптимальна кількість і ефективне використання. Управління оборотними коштами повинно чітко регулювати їх кількість, оборотність та ефективність використання. Розумне керування цими коштами має забезпечити

оптимальний рівень ефективності використання оборотними коштами, що призведе до економії ресурсів підприємства і тим самим подальшого розвитку.

Аналізуючи отриманий результат, слід відмітити зростання коефіцієнту зносу основних засобів, зменшення частки основних засобів в активах за відповідний період, зменшення частки оборотних виробничих фондів в обігових коштах, що свідчить про деяке погіршення стану основних засобів. Одночасно з цим, відбулося зростання коефіцієнту мобільності активів. Не виконання першої та четвертої умов ліквідності балансу свідчить про відсутність останньої. Але виконання другої та третьої умов свідчить про те, що у підприємства є власні кошти для покриття окремої частини заборгованості перед контрагентами та дотримується мінімальна умова фінансової стійкості.

Слід відмітити готовність підприємства негайно погасити свою короткострокову заборгованість. Про це свідчить коефіцієнт абсолютної ліквідності, який зріс за аналізований період. Але слід враховувати те, що цей показник носить моментний характер. Зростання коефіцієнта швидкої ліквідності є позитивним фактором подальшого розвитку діяльності підприємства. Виходячи з розрахунків, видно, що підприємство за аналізований період залежало від зовнішніх позикових джерел, про що свідчить від'ємне значення функціонуючого капіталу.

На основі визначених проблем підприємства розроблялися заходи щодо підвищення ефективності управління оборотними активами. Пріоритетними напрямками були послідовне зменшення дебіторської заборгованості підприємства та удосконалення управління виробничими запасами. Для цього були запроваджені наступні операції: використання логістичного підходу до управління запасами, удосконалення управління виробничими запасами шляхом визначення оптимального розміру замовлення матеріалів та інтервалу між поставками, прискорення оборотності дебіторської заборгованості за допомогою використання різних видів знижок, механізми врегулювання сумнівної дебіторської заборгованості, використання факторингової схеми для погашення заборгованості.

Проведення всіх попередніх етапів та розрахунків, застосування методів, механізмів та операцій показали та довели, що управління оборотними активами має

істотну значимість для здійснення господарчої діяльності підприємства. Кожна складова оборотних активів потребує детального аналізу та підходу в тих чи інших ситуаціях, так як стан кожної з них а отже і оборотних активів взагалі є прямим наслідком стану складного та індивідуального механізму – підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Сагалакова Н. О. Система показників-індикаторів економічної діагностики діяльності торговельного підприємства / Н. О. Сагалакова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 2 (2). – С. 19-23.
2. Смутко А. Методичні основи розрахунку інтегрального показника ефективності функціонування хлібопекарського підприємства / А. Смутко // Економічний аналіз. – 2012. – №10 (4). – С. 366-369.
3. Стоянова Е. С. Управление оборотным капиталом / Е. С. Стоянова, Е. В. Быкова, И. А. Бланк ; под. ред. Е. С. Стояновой. – М. : Перспектива, 1998. – 128 с.
4. Старостенко Г. Г. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. для дистанц. навч. / Г.Г. Старостенко // Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини "України". Інститут дистанційного навчання. – К. : Університет "Україна", 2006. – 202 с.
5. Стаханов В.Н., Шеховцов Р.В. Торговая логистика. – М.: «Издательство ПРИОР», 2000.
6. Економіка підприємства (фірми): Підручник/під ред. проф. О.І. Волокова й доц. О.В. Дев'яткіна. - 3- е вид., переробл. і доп. М.: ИНФРА - М. 2005.
7. Економіка підприємства: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / [Г.О. Швиданенко, Н.П. Гончарова, О.Г. Мендрул, В.Г. Васильков та ін.]; за заг. ред. Г.О. Швиданенко; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – К.: КНЕУ, 2011. – 364 с.
8. Економіка підприємства: Навчальний посібник / За редакцією О.П. Крайник. – Львів: Національний університет „Львівська політехніка” „Інтелект-Захід”, 2003. – 208 с.
9. Економічний аналіз: навч. посібник / [М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М. І. Горбатов та ін.]; за ред. М.Г. Чумаченка; М-во освіти і науки України,
10. Основи підприємницької діяльності: Підручник / Мочений В.І., Устинко А.Н., Чоботар В.В. – К., 2001. – 170 с.

11. Обуховський С. Збалансована система показників в Україні: проблеми запровадження та шляхи вирішення / С. Обуховський // Економічний аналіз. – 2010. – № 6. – С. 470-472.
12. Омелянович Л. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. О. Омелянович, О. В. Чайковська, Г. Є. Долматова та ін. // Донецький національний ун-т економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2008. – 281с.96
13. Август-Вільгем Шеер. Моделювання бізнес-процесів. – М: Мета Технологія, 2000.
14. Бондаренко О. С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств / О. С. Бондаренко // Інвестиції практика та досвід. – 2008. – №4.– С.40–44.
15. Базилевич В. Д. Ринкова економіка: основні поняття і категорії: Навч. посіб. / В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич. – К.: Знання, 2009. – 263 с.
16. Балдинюк А. Г. Управління фінансуванням оборотних активів торговельних підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.07.05 / А.Г. Балдинюк. – К., 2005. – 21 с.
17. Бугрименко Р. М. Эффективность политики управления финансированием оборотных активов торговых предприятий : дис. ... канд. экон. наук : 08.07.05 / Бугрименко Р. М. – Х., 2003. – 224 с.
18. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський словник / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ПП “Рута”, 2001. – 224 с.
19. Ватченко О. Б. Управління оборотним капіталом підприємства / О. Б. Ватченко, І. Б.Тахмазова // Економічний простір. – 2012. – № 50. – С. 193–200.
20. Ващенко Н.В. Створення ефективної системи управління оборотними активами підприємства на основі діагностичного інструментарію / Н.В. Ващенко, Ю.І. Максимович // Сталий розвиток економіки. – 2013. – №3. – С. 260-265.
21. Господарський кодекс України №436-IV від 16 січня 2003 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>.

22. Городня Т.А. Діагностика управління обіговим капіталом підприємства / Т.А. Городня // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – С. 109–113.
23. Гаджинский А.М. Логистика. – М.: Информационно-внедренческий центр «Маркетинг», 2000.
24. Гридчина М. В. Политика финансирования оборотных средств [Электронный ресурс] / М. В. Гридчина. – Режим доступа : http://www.elitarium.ru/2011/06/20/finansirovanije_oborotnykh_sredstv.htm.99
25. Грищенко О.В. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учебное пособие. – Таганрог: Изд-во ТРТУ, 2000. 112 с.
26. Гурнак О.В. Визначення оптимальної структури капіталу промислових підприємств // Наукові праці НДФІ. -2003.- №4 (23). -С.73- 81.
27. Долгоруков Ю.А. Управління ефективністю використання обігових коштів у промисловості / Ю.А. Долгоруков // Фінанси України. – 2008. - №11. – С.103-105.
28. Івашко П.Я. Оборотний капітал. / П.Я. Івашко // ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – 3-тє вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2007. – 560 с.
29. Іванова М.І. Системний підхід до управління оборотними коштами / М.І. Іванова // Академ. огляд. – 2007. – №1. – С.48–53.
30. Костецький В. Сутнісно-теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення діяльності підприємства / Костецький В. // Галицький економічний вісник. – 2010. – №4(29). – С. 135-145.
31. Ковальчук І. В. Реальна економіка: навчальний посібник з економіки підприємства / І. В. Ковальчук. – К.: ВІПОЛ, 2004. – 393 с.
32. Кнейслер О.В. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник / О.В. Кнейслер. – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – 240 с.97
33. Крисанов Д. Інвестиційний фактор розвитку харчової промисловості України / Д. Крисанов // Економіка України. – 2011. – №4. – С.71-73.
34. Крикавський Є. Логістика. – Львів: Видавництво Державного університету “Львівська політехніка”, 1999.

35. Кустрич Л.О. Підвищення рівня управління оборотним капіталом / Л.О. Кустрич // Вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – №3. – С.103-106.
36. Ламанов С.В. Система завдань управління оборотним капіталом підприємства / С.В. Ламанов // Управління розвитком. – 2012. – №1 (98). – С. 155–158.
37. Ламанов С.В. Система завдань управління оборотним капіталом підприємства / С.В. Ламанов // Управління розвитком. – 2012. – №1 (98). – С. 155–158.
38. Лиса О. В. Особливості визначення потреби підприємства в оборотному капіталі / О.В. Лиса // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць: Т. III. – Д.: ДНУ, 2006. – Вип. 217. – С. 598 – 603.
39. Лиса О.В. Методичні питання нормування оборотного капіталу підприємства / О.В. Лиса // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: фінанси і кредит. – 2006. – № 1. – С.73 – 76.
40. Методика фінансового аналізу. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С. – М.: ИНФРА – М., - 2003.
41. Маргасова В. Системний підхід до управління оборотним капіталом на підприємствах харчової промисловості // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №7(37). – С.53-59.
42. Налукова Н.І. Управління нематеріальними активами суб'єктів підприємництва: дискусійні аспекти та проблеми ідентифікації / Н.І. Налукова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/natural/Nvuu/Ekon/2013_40/statti/1_6.htm.
43. П(С)БО (зі змінами та доповненнями станом на 01.01.2011) – Частина I / [Укладачі: к.е.н., доц. Т.А. Бутинець, к.е.н., доц. О.П. Войналович, к.е.н., доц. С.Ф. Легенчук, к.е.н., доц. Н.А. Остап'юк, викл. В.З. Мошенський, інженери кафедри Н.І. Георгієвна, О.А. Разумна] – Житомир: ЖДТУ, 2011. – 196 с.

44. Постанова Кабінету Міністрів України та НБУ “Про нормативи запасів товарно-матеріальних цінностей державних підприємств та організацій та джерела їх покриття” від 19.04.1993. №279 // Зібрання постанов Уряду України №10, 1993 р.
45. Податковий Кодекс України від 2 грудня 2011 року №2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua>.
46. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: Підручник. – 3-тє вид. перероб. та доп., - К.: КНЕУ, 2000.
47. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Наказ Мінфіну України від 20.10.99р. №246.
48. Потій В. З., Бабяк Н. Д., Жолнерчик Г. Ю. та ін. Фінанси підприємств: тести, задачі, методичні рекомендації: Навч. посіб. / Київський національний економічний ун-т // В. З. Потій. – К. : КНЕУ, 2005. – 244 с.
49. Пархоменко О.П. Концепція формування та використання оборотного капіталу промислового підприємства / О.П. Пархоменко // Наук. пр. Нац. ун-ту харч. технологій. –2011. – №36. – С. 21–25.
50. Пипко В. А. Настільна книга бухгалтера та аудитора [Текст] / В.А. Пипко, Л.Н. Булавіна. – [5-е вид., доповнене]. – М.: Фінанси і статистика, 2012. – 592 с.100
51. Продченко И. А. Теоретические основы финансового менеджмента : учебный курс / И. А. Продченко. – М. : Московский ин-т экономики, менеджмента и права, 2009. – 370 с.
52. Пріб К. А. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч. посіб. Для дистанційного навчання / К.А. Пріб // Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини "Україна". – К. : Університет "Україна", 2007. – 321 с.98
53. Теорія економічного аналізу: підручник. Баканів М.І., Шеремет А.Д. М.: Фінанси й статистика, 2000р.
54. Теорія фінансів: Підручник / За ред. проф. В. М. Федосова, С. І. Юрія. - К.: Центр учбової літератури, 2010.
55. Терещенко О. О., Невмержицький Я. І., Куліш А. П. та ін. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: Навч.-метод. посібник / Київський

національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана / О. О. Терещенко. – К.: КНЕУ, 2006. – 312с.

56. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік , оподаткування і звітність : [підручник] / Ткаченко Н.М. – К. : Алерта, 2006. – 1080 с.

57. Федак Л.М. Запаси підприємств: сутність та класифікація / Л.М. Федак // Вісник Хмельницького національного університету. – Серія «Економічні науки». – Хмельницький: ХНУ. – 2012. – № 1. – С. 157-162.

58. Фецович Т.Р. Формування фінансових результатів підприємств [Текст] / Т.Р. Фецович // Вісник Львівської комерційної академії. – 2012. – №36. – С.405-410.

59. Фабіянська В. Ю. Удосконалення обліку та контролю оборотних активів / В. Ю. Фабіянська, І. Ю. Сverdзоленко // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. - 2015. - Вип. 12(1). - С. 357-366.

60. Фальченко О. О. Процес подання та оприлюднення фінансової звітності підприємства / О. О. Фальченко, Н. Ю. Мардус // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2017. – Вип. 5 (11), ч. 2. – С. 167- 170.

61. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств: навч. посіб. / О. С. Філімоненков. – К.: МАУП, 2004. – 328 с.

62. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання [Текст] : навч. посіб. / О. В. Кнейслер, І. С. Гуцал, О. Р. Квасовський, Н. Я. Спасів. – Тернопіль : Вектор, 2016. – 388 с.

63. Фінансовий аналіз. Ковальов В. В. - М.: Фінанси й статистика,2008.

64. Фінансовий менеджмент: теорія й практика / Під ред. Стояновой Е.С.- М.: Перспектива, 2001.

65. Фінанси підприємств: Навч. посіб. / О. Ю. Ніпіаліді, Н. І. Карпишин. – Тернопіль: Економічна думка, 2009. – 232 с.

66. Фінанси підприємств: Підручник / Кер. авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. - 4-те вид., перероб. та доп. - К.: КНЕУ, 2002.

67. Фінанси підприємств: Підручник/ За ред. А.М. Поддєрьогіна: - К.: КНЕУ, 2002.

68. Хоменко Н.В. Товарні запаси: проблеми обліку контролю та звітності : [монографія] / Хоменко Н.В., Карпенко О.В, Верига Ю.А. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2008. – 153 с.
69. Ценклер Н.І. Вдосконалення класифікаційних ознак дебіторської заборгованості та їх значення в підвищенні контрольно-аналітичної функції обліку / Н.І. Ценклер, П.Б. Кватирка // Вісник Хмельницького університету. – 2010. – № 29. – С. 87-90.
70. Чубка О.М., Рудницька О.М. Оцінка методів управління оборотним капіталом промислових підприємств /О.М. Чубка, О.М. Рудницька // Національний університет «Львівська політехніка». — 2009. — С. 440—445.
71. Чухно І.С. Удосконалення системи обліку, контролю і аналізу ефективного використання оборотних активів підприємства // І.С. Чухно, С.В. Рилєєв. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://intkonf.org/udoskonalennya-obliku-kontrolyu-i-analizu-oborotnih-aktiviv-pidprijemstva>
72. Шестерикова Е.Н. Реинжиниринг бизнес-процессов в системе управления оборотным капиталом промышленного предприятия / Е.Н. Шестерикова // Экономические науки. – 2011. – №36. – С. 33-37
73. Шевчук В.Є. Оцінка поточної дебіторської заборгованості за міжнародними та національними стандартами бухгалтерського обліку / В.Є. Шевчук // Матеріали Першої Міжнародної науково-практичної конференції «Науковий потенціал світу «2004». Том 17. Облік і аудит. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2004. – С. 54-55.
74. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент: Підручник / В.М. Шелудько. – К. : Знання, 2006. – 439 с.
75. Шеремет А. Д. Финансы предприятий: менеджмент и анализ [Текст]: учеб. пособие / А.Д. Шеремет, А.Ф. Ионова - М.: ИНФРА- М, 2012. - 479 с.
76. Шеремет А.Д. Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций [Текст] /А.Д. Шеремет, Е.В. Негашев //- М.: ИНФРА- М, 2012. - 237 с.

77. Шишкеедова Н.Н. Методика финансового анализа предприятий [Текст] / Н.Н. Шишкеедова // Экономический анализ: теория и практика. - 2010. - № 5. - С.42-46.
78. Школьник І. О. Фінансовий менеджмент : навчальний посібник / І. О. Школьник, І. М. Боярко, Б. І. Сюркало. – Суми : Університетська книга, 2009. – 301 с.
79. Щурик М.В. Фінансовий аналіз[Текст] /Щурик М.В. // Фінансовий аналіз – Івано Франківськ: «НАІР», 2014. – 432 с
80. Экономика предприятия: Учеб. пособ. / Под ред. Л.Г. Мельника. –Суми: Университетская книга,2000. - 200 с.
81. Ящук Д. Л. Дослідження методології управління оборотними активами машинобудівних підприємств в умовах кризи / Д. Л. Ящук // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 32. – С. 252–257.

ДОДАТКИ

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	ТОВ НВП "ПРИЗМА"	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
Територія	М. ДНІПРО	за ЄДРПОУ	2020 02 03 20280183
Організаційно-правова форма господарювання	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ	за КОАТУУ	1210100000
Вид економічної діяльності	Брошування-пакувальна діяльність і видання пов'язаних із нею послуг	за КОПФГ	240
Середня кількість працівників	32	за КВЕД	18.14
Адреса, телефон	ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛ., М. ДНІПРО, ВУЛ. ЗАПОРІЗЬКЕ ШОСЕ, БУД. 48, КВ. 74	7916095	

Одиниця виміру: тис. грн. без десятичного знаку (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "✓" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2016 р.

А К Т И В		Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4	
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	350	314	
первісна вартість	1001	392	406	
накопичена амортизація	1002	42	92	
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1369	1361	
Основні засоби	1010	6614	6936	
первісна вартість	1011	14979	16062	
знос	1012	8365	9126	
Інвестиційна нерухомість	1015	1231	1154	
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	1862	1862	
Знос інвестиційної нерухомості	1017	631	708	
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0	
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0	
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0	
Довгострокові фінансові інвестиції: які об'являються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0	
інші фінансові інвестиції	1035	281	281	
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	
Відстрочені податкові активи	1045	0	0	
Гудвіл	1050	0	0	
Відстрочені авансійні витрати	1060	0	0	
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0	
Інші необоротні активи	1090	0	0	
Усього за розділом I	1095	9845	10046	
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	25266	29451	
Виробничі запаси	1101	20267	25151	
Незавершене виробництво	1102	0	252	
Готова продукція	1103	4757	3806	
Товари	1104	242	242	
Поточні біологічні активи	1110	0	0	
Депозити перестраховування	1115	0	0	
Векселі одержані	1120	0	0	
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	5839	1601	
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	7598	5	
з бюджетом	1135	5	15	
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	0	0	
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0	
Інші поточні дебіторська заборгованість	1155	18	6	
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0	
Гроші та їх еквіваленти	1165	749	472	
Готівка	1166	479	333	
Ресурси в банках	1167	270	139	
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	
Частина перестрахованих у страхових резервах	1180	0	0	
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0	

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-201	449

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	42003	38005
Витрати на оплату праці	2505	8985	7668
Відрахування на соціальні заходи	2510	3431	3221
Амортизація	2515	1506	1103
Інші операційні витрати	2520	3609	2331
Разом	2550	59534	52328

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.00000	0.00000
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.00000	0.00000
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0.00000	0.00000

Керівник

Головний бухгалтер

(підпис)

О. Л. БЄЛЬКОВ

(ініціали, прізвище)

В. М. БЄЛЬКОВА

(ініціали, прізвище)

Продовження додатку А

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ		
		2018	02	01
Підприємство	ТОВ НВП "ПРИЗМА" за ЄДРІОУ	20280183		
Територія	М. ДНІПРО за КОАТУУ	1210100000		
Організаційно-правова форма господарювання	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ за КОПФГ	240		
Вид економічної діяльності	Брошурувально-палітурна діяльність і надання пов'язаних із нею послуг за КВЕД	18.14		
Середня кількість працівників	32			
Адреса, телефон	ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛ., М. ДНІПРО, ВУЛ. ЗАПОРІЗЬКЕ ШОСЕ, БУД. 48, КВ. 74 7916095			

Одиниця виміру: тис. грн. без десятичного знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "х" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	1
за міжнародними стандартами фінансової звітності	

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2017 р.

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	314	270
первісна вартість	1001	406	415
накопичена амортизація	1002	92	145
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1361	1638
Основні засоби:	1010	6936	7278
первісна вартість	1011	16062	17100
знос	1012	9126	9822
Інвестиційна нерухомість:	1015	1154	1085
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	1862	1862
Знос інвестиційної нерухомості	1017	708	777
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств:	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	281	281
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	10046	10552
II. Оборотні активи			
Зпаси	1100	29451	35092
Виробничі запаси	1101	25151	30568
Незавершене виробництво	1102	252	5
Готова продукція	1103	3806	4296
Товари	1104	242	223
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити нерестрахованих	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1601	2662
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	7470	15
з бюджетом	1135	15	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	6	9
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	472	31
Готівка	1166	333	31
Рахунки в банках	1167	139	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частина перестраховки у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0

Продовження додатку А

резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	117	92
Усього за розділом II	1195	39592	39107
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	49437	49153

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1285	1285
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	7870	7870
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	206	321
Перерозподілений прибуток (напокритий збиток)	1420	6028	7399
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Видучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	15389	16875
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені платежки зобов'язання	1500	1538	1014
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2400	839
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Благочинна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Присвійний фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	3938	1853
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	27463	28398
розрахунками з бюджетом	1620	125	101
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
розрахунками зі страхування	1625	139	60
розрахунками з оплати праці	1630	323	181
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	848	486
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	0
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	1212	1199
Усього за розділом III	1695	30110	30425
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	49437	49153

Керівник

Головний бухгалтер

О. Л. БЕЛЬКОВ

В. М. БСЛЬКОВА

Визначиться в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Продовження додатку А

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	<u>ТОВ НВП "ПРИЗМА"</u>	за СДРПОУ	КОДИ
Територія	<u>М. ДНІПРО</u>	за КОАТУУ	2020 02 03
Організаційно-правова форма господарювання	<u>ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ</u>	за КОПФГ	20280183
Вид економічної діяльності	<u>Брошурувально-палітурна діяльність і надання пов'язаних із нею послуг</u>	за КВЕД	1210100000
Середня кількість працівників	<u>32</u>		240
Адреса, телефон	<u>ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛ., М. ДНІПРО, ВУЛ. ЗАПОРІЗЬКЕ ШОСЕ, БУД. 48, КВ. 74</u>	<u>7916095</u>	18.14

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "x" у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

1

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2018 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	270	220
первісна вартість	1001	415	415
накопичена амортизація	1002	145	195
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1638	741
Основи засоби:	1010	7278	7488
первісна вартість	1011	17100	18257
знос	1012	9822	10769
Інвестиційна нерухомість:	1015	1085	1001
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	1862	1846
Знос інвестиційної нерухомості	1017	777	845
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств:	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	281	281
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквизиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	10552	9731
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	35092	53906
Виробничі запаси	1101	30568	47557
Незавершене виробництво	1102	5	93
Готова продукція	1103	4296	5612
Товари	1104	223	644
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	2662	6819
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	6955	0
з бюджетом	1135	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інші поточні дебіторська заборгованість	1155	9	15
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	31	1
Готівка	1166	31	1
Рахунки в банках	1167	0	0
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка нерестрахованих у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0

Продовження додатку А

резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	92	174
Усього за розділом II	1195	39107	44923
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	49153	55475

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1285	1285
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Должтковий капітал	1410	7870	7870
Емсійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	321	544
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	7399	7036
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	16875	16735
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	1014	754
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	839	1149
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	0	0
Благочинна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату даве-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	1853	1903
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	546
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	28398	33299
розрахунками з бюджетом	1620	101	229
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
розрахунками зі страхування	1625	60	149
розрахунками з оплати праці	1630	181	431
Поточна кредиторська заборгованість за операційними авансами	1635	486	1045
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	0
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховників	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	1199	1138
Усього за розділом III	1695	30425	36837
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів надержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	49153	55475

Керівник

Головний бухгалтер

О. Л. БЄЛЬКОВ

В. М. БЄЛЬКОВА

¹ Визначається в періоду, установленному центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

Підприємство	ТОВ НВП "ПРИЗМА"	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
Територія	М. ДНІПРО	за ЄДРПОУ	2020 02 03 20280183
Організаційно-правова форма господарювання	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ	за КОАТУУ	1210100000
Вид економічної діяльності	Брошурувально-палітурна діяльність і надання пов'язаних із нею послуг	за КОПФГ	240
Середня кількість працівників ¹	32	за КВЕД	18.14
Адреса, телефон	ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛ., М. ДНІПРО, ВУЛ. ЗАПОРІЗЬКЕ ШОСЕ, БУД. 48, КВ. 74	7916095	

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "у" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку

за міжнародними стандартами фінансової звітності

1

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2019 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код радика	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000	220	190
первісна вартість	1001	415	423
накопичена амортизація	1002	195	233
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби:	1010	7594	11726
первісна вартість	1011	18001	23427
знос	1012	10407	11701
Інвестиційна нерухомість:	1015	1001	0
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	1846	0
Знос інвестиційної нерухомості	1017	845	0
Довгострокові біологічні активи:	1020	0	0
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	281	281
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	31
Гудвил	1050	0	0
Відстрочені аквизиційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	9096	12228
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	53905	58687
Виробничі запаси	1101	53905	58687
Незавершене виробництво	1102	0	0
Готова продукція	1103	0	0
Товари	1104	0	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	6689	9492
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	2501	0
з бюджетом	1135	0	0
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	68	2394
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	1	36
Готівка	1166	1	23
Рахунки в банках	1167	0	13
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	0	0

Продовження додатку А

резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші обороти активи	1190	174	265
Усього за розділом II	1195	44923	63999
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	55475	73730

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	1285	1285
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у довідках	1405	0	0
Додаєтковий капітал	1410	7870	7870
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	544	7038
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	6839	794
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Видучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	16538	16987
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	754	496
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1149	16717
Довгострокові забезпечення	1520	0	0
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	197	521
Цільове фінансування	1525	0	0
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Прізовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	1903	17213
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	546	2287
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	33299	33321
розрахунками з бюджетом	1620	229	396
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
розрахунками зі страхування	1625	149	295
розрахунками з оплати праці	1630	431	612
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	1045	1588
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	0
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	1138	510
Усього за розділом III	1695	36837	39009
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	197	521
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	55475	73730

Керівник

Головний бухгалтер

О. Л. БЄЛЬКОВ

В. М. БЄЛЬКОВА

¹ Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики

Підприємство **ТОВ НВП "ПРИЗМА"**

(найменування)

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

КОДИ

2020 02 03

20280183

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2016 р.

Форма №2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	26834	49361
<i>Чисті зароблені страхові премії</i>	2010	0	0
<i>премії підписані, валова сума</i>	2011	0	0
<i>премії, передані у перестраховування</i>	2012	0	0
<i>зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	2013	0	0
<i>зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(22797)	(37729)
<i>Чисті понесені збитки за страховими виплатами</i>	2070	0	0
Валовий:			
прибуток	2090	4037	11632
збиток	2095	(0)	(0)
<i>Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань</i>	2105	0	0
<i>Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів</i>	2110	0	0
<i>зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	2111	0	0
<i>зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	2113	5310
<i>у тому числі:</i>			
<i>дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	2121	0	0
<i>дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2122	0	0
<i>дохід від використання коштів, звільнених від оподаткування</i>	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(2179)	(3629)
Витрати на збут	2150	(153)	(101)
Інші операційні витрати	2180	(2563)	(6013)
<i>в тому числі:</i>			
<i>витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	2181	0	0
<i>витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	1255	7199
збиток	2195	(0)	(0)
Доход від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	9	5
Інші доходи	2240	35	2
<i>в тому числі:</i>			
<i>дохід від благодійної допомоги</i>	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(82)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(5)	(6)
<i>Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті</i>	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	1294	7118
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	192	-1629
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	1486	5489
збиток	2355	(0)	(0)

Продовження додатку Б

резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	0	0
Усього за розділом II	1195	63164	71840
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	0	0
Баланс	1300	72260	84068

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (найвищий) капітал	1400	1284	1284
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	0	0
Додатковий капітал	1410	6385	6000
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	7038	7038
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	1567	1751
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Висучений капітал	1430	(0)	(-)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	16274	16073
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	496	0
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	2287	2650
Інші довгострокові зобов'язання	1515	16717	28820
Довгострокові забезпечення	1520	521	565
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	521	565
Цільове фінансування	1525	0	0
Благочинна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	20021	32035
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	0	0
Вексели видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями:	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	33321	31123
розрахунками з бюджетом	1620	396	475
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	295	335
розрахунками з оплати праці	1630	612	720
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	1323	389
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	0	0
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	0	0
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	18	2918
Усього за розділом III	1695	35965	35960
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	72260	84068

Київ

Головний бухгалтер

О. Л. БЄЛКОВ

В. М. БЄЛКОВА

¹ Визначення в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

Підприємство **ТОВ НВП "ПРИЗМА"**

(найменування)

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

КОДИ		
2018	02	01
20280183		

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2017 р.**

Форма №2

Код за ДКУД

1801003

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
I	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	36483	26834
<i>Чисті зароблені страхові премії</i>	2010	0	0
<i>премії підписані, валова сума</i>	2011	0	0
<i>премії, передані у перестраховання</i>	2012	0	0
<i>зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	2013	0	0
<i>зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(32599)	(22797)
<i>Чисті понесені збитки за страховими виплатами</i>	2070	0	0
Валовий:			
прибуток	2090	3884	4037
збиток	2095	(0)	(0)
<i>Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань</i>	2105	0	0
<i>Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів</i>	2110	0	0
<i>зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	2111	0	0
<i>зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	3181	2113
<i>у тому числі:</i>			
<i>дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	2121	0	0
<i>дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2122	0	0
<i>дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування</i>	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(2740)	(2179)
Витрати на збут	2150	(151)	(153)
Інші операційні витрати	2180	(4126)	(2563)
<i>в тому числі:</i>			
<i>витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	2181	0	0
<i>витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	48	1255
збиток	2195	(0)	(0)
Доход від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	88	35
Інші доходи	2240	0	9
<i>в тому числі:</i>			
<i>дохід від благодійної допомоги</i>	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(55)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(9)	(5)
<i>Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті</i>	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	72	1294
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	212	192
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	284	1486
збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дрошівка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дрошівка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Навигачені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1486	5489

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

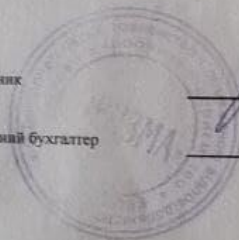
Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	14639	23399
Витрати на оплату праці	2505	3233	7813
Відрахування на соціальні заходи	2510	1593	3302
Амортизація	2515	966	923
Інші операційні витрати	2520	1840	6855
Разом	2550	22271	42292

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.00000	0.00000
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.00000	0.00000
Дивиденди на одну просту акцію	2650	0.00000	0.00000

Керівник

Головний бухгалтер

(підпис)

(підпис)

О. Л. БЕЛЬКОВ

(ініціали, прізвище)

В. М. БЕЛЬКОВА

(ініціали, прізвище)

Підприємство **ТОВ НВП "ПРИЗМА"**

(найменування)

Дата (рік, місяць, число)

за ЄДРПОУ

КОДИ		
2020	02	03
20280183		

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2018 р.**

Форма №2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
I	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	56108	36483
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
премії тисячі, валова сума	2011	0	0
премії, передані у перестраховання	2012	0	0
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(50794)	(32599)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий:			
прибуток	2090	5314	3884
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	3629	3181
у тому числі:			
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(3455)	(2740)
Витрати на збут	2150	(222)	(151)
Інші операційні витрати	2180	(4277)	(4126)
в тому числі:			
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	989	48
збиток	2195	(0)	(0)
Доход від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	291	88
Інші доходи	2240	0	0
в тому числі:			
дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(185)	(55)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(4)	(9)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	1091	72
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-642	-212
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	449	0
збиток	2355	(0)	(140)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка вищого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	284	1486

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	19387	14639
Витрати на оплату праці	2505	4913	3233
Відрахування на соціальні заходи	2510	2184	1593
Амортизація	2515	981	966
Інші операційні витрати	2520	2356	1840
Разом	2550	29821	22271

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.00000	0.00000
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.00000	0.00000
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0.00000	0.00000

Керівник

Головний бухгалтер

(підпис)

(підпис)

О. Л. БСЬКОВ

(ініціали, прізвище)

В. М. БСЬКОВА

(ініціали, прізвище)

Підприємство ТОВ НВП "ПРИЗМА"

Дата (рік, місяць, число)

КОДИ		
2020	02	03
за ЄДРПОУ		
20280183		

(найменування)

за ЄДРПОУ

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2019 р.

Форма №2

Код за ДКУД

1801003

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
I	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	73205	56108
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
премії підписані, валова сума	2011	0	0
премії, передані у перестрахування	2012	0	0
зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(69273)	(50751)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	0	0
Валовий:			
прибуток	2090	3932	5357
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	1306	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	2793	751
у тому числі:			
дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
дохід від використання коштів, звільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(7119)	(3455)
Витрати на збут	2150	(651)	(222)
Інші операційні витрати	2180	(1108)	(1156)
в тому числі:			
витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	0	1275
збиток	2195	(847)	(0)
Доход від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	0	0
Інші доходи	2240	0	0
в тому числі:			
дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(0)	(0)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(0)	(0)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	0	1275
збиток	2295	(847)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	372	642
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	274	-1468
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	0	449
збиток	2355	(201)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	0	0
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	0	0
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	0	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	0	0
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	0	0
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	449	-140

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	38004	19387
Витрати на оплату праці	2505	7668	4913
Відрахування на соціальні заходи	2510	3221	2184
Амортизація	2515	1104	981
Інші операційні витрати	2520	2331	2356
Разом	2550	52328	29821

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	0	0
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	0	0
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	0.00000	0.00000
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	0.00000	0.00000
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0.00000	0.00000

Керівник

Головний бухгалтер

[Handwritten signature]
 _____
 (підпис)

О. Л. БСЛЬКОВ

(ініціали, прізвище)

В. М. БСЛЬКОВА

(ініціали, прізвище)

ВІДЗИВ

на кваліфікаційну роботу студентки групи 072-18ск-1

Белькової Дар'ї Олександрівни

«Планування оборотних активів та оцінка їх використання

(на прикладі ТОВ НВП "Призма")»

представленої для присвоєння ступеня «бакалавр» кваліфікації «бакалавр фінансів,
банківської справи та страхування»

за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. Мета кваліфікаційної роботи. Дослідження економічної сутності джерел формування оборотних активів на прикладі ТОВ НВП "Призма", розгляд особливостей обліку та використання оборотних коштів підприємства та розробка рекомендацій по вдосконаленню використання оборотних ресурсів підприємств.
2. Актуальність теми кваліфікаційної роботи. У зв'язку з тим, що в умовах конкуренції, підприємству необхідно ефективно використовувати оборотні активи, а також визначити найбільш раціональні шляхи оцінки їх використання.
3. Зв'язок теми роботи з об'єктом діяльності бакалавра зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Безпосередньо пов'язана з об'єктом діяльності бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування».
4. Задачі кваліфікаційної роботи. Містять елементи, що відповідають вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики.
5. Методичні підходи щодо удосконаленні сутності фінансової діяльності комерційного підприємства, що проявляється у отримання об'єктивних показників ефективності оборотних активів та їх ролі в життєдіяльності комерційного підприємства, а також розрахунку рівня впливу і оцінки економічної суті використання оборотних ресурсів, що є принципово важливим при розробці стратегії фінансової діяльності підприємства на ринку України.
6. Робота з керівником роботи та інновації запропонованих рішень оцінена 15 балів.
7. Самостійність при виконанні та оформленні результатів досліджень. 15 балів.

8. Виконання презентації. Презентація віддзеркалює основні положення кваліфікаційної роботи - 15 балів.
9. Дотримання стандартів. Оформлення пояснювальної записки виконано у відповідності зі стандартами ЄСКД - 15 балів
10. Робота Белькової Дар'ї Олександрівни виконана на замовлення ТОВ НВП "Призма" та отримала позитивну оцінку його керівництва.

Таким чином констатуємо, що кваліфікаційна робота Белькової Дар'ї Олександрівни рекомендується до захисту з оцінкою 80 балів.

Керівник кваліфікаційної роботи
ст.викладач.

О.І.Замковий